

## Sebastian Budgen & Stathis Kouvelakis: Grekland: fas ett

[Ur [Jacobin Magazine](#), 22 januari 2015. Sebastian Budgen är redaktör på Verso Books, och sitter med i redaktionen för *Historical Materialism*. Stathis Kouvelakis undervisar i politisk teori vid King's College i London och är medlem i Syrizas centralkommitté. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

**[Redaktionell kommentar:** Nedanstående intervju gjordes i januari 2015, innan Syrizas valseger. Den berör flera av de problem som låg bakom Syriza-ledningen senare reträtter och svek, och anger alternativa sätt att föra kampen vidare. (Angående detta se också [Alternativet till åtstramning](#), ett uttalande från vänstern i Syriza, publicerat i *Internationalen*, 17 juli.)

Intervjun har tidigare publicerats i *Tidsignal* nr 13, juli 2015, i ett nummer som behandlar frågan om den socialistiska strategin ur olika aspekter. *Tidsignal* kan beställas genom att sätta in 80 kronor på pg 305441-1. Skriv Ts13 på talongen, och glöm inte ert namn och adress.

Vi har här kompletterat med utdrag ur en diskussion mellan Kouvelakis och Alex Callinicos, redaktör för *International Socialism*, från februari 2015 (också publicerad i *Tidsignal* nr 13). Diskussionen handlade om "Syriza och den socialistiska strategin". Denna debatt hölls innan Tsipras-regeringens senare kapitulation, och denna översättning är dessutom en förkortning av debatten, men den är ändå av intresse.]

### **Berätta för oss om Syriza: när och hur uppstod denna koalition av radikala vänsterpartier?**

Syriza bildades 2004 som en valallians mellan flera olika organisationer. Den största ingående organisationen var Alexis Tsipras' parti Synaspismos – ursprungligen Vänsterkoalitionen för framsteg som senare döptes om till Koalitionen för vänstern och rörelserna – som hade existerat som enskilt parti sedan 1991. Det uppstod ur en rad splittringar inom den kommunistiska rörelsen.

Å andra sidan består Syriza också av många mindre organisationer. En del av dessa kom från den gamla grekiska yttersta vänstern. Speciellt Greklands kommunistiska organisation (KOE), en av landets största maoistiska grupper. Denna organisation hade tre parlamentsledamöter som valdes i maj 2012. Det gäller också Internationalistiska arbetarvänstern (DEA), som kommer från en trotskistisk tradition, liksom andra grupper av i huvudsak kommunistisk bakgrund. Till exempel Förnyande kommunistiska ekologiska vänstern (AKOA), som kom från det gamla Kommunistpartiet (inre).

Koalitionen Syriza grundades 2004 och hade till en början vad vi kan kalla relativt blygsamma framgångar. Den lyckades dock komma in i parlamentet och ta sig över 3%-tröskeln. För att göra en lång historia kort härrörde Syriza ur en ganska komplicerad omorganisering av den grekiska radikala vänstern.

Efter 1968 hade den radikala vänstern delats upp i två poler. Den ena var det Grekiska kommunistpartiet (KKE), som själv genomgick två splittringar: den första 1968 under överstarnas diktatur, vilken gav upphov till KKE (inre), som lutade åt eurokommunismen, och en andra 1991 efter Sovjetunionens sammanbrott.

Det eurokommunistiska partiet splittrades 1987. Högerflygeln bildade Grekiska vänstern (EAR) som redan från början anslöt sig till Synaspismos, medan vänstern ombildade sig till AKOA. Det KKE som återstod efter dessa två splittringar var synnerligen traditionalistiskt och höll fast vid ett stalinistiskt ramverk som blev betydligt mer stelbent efter splittringen 1991. Partiet byggdes upp på nytt på en både stridbar och sekteristisk grundval. Det lyckades erövra en relativt betydande aktivistbas bland arbetar- och folkliga skikt, liksom bland ungdomar, i synnerhet på universiteten.

Den andra polen, Synaspismos, öppnade sig 2004 i och med bildandet av Syriza, som i sig själv kom ur en förening mellan två tidigare splittringar från KKE. Synaspismos har med tiden förändrats

avsevärt. I början av 1990-talet var det ett sorts parti som kunde rösta för Maastrichtfördraget, och huvudsakligen av en måttfull vänsterkulör.

Men det var också ett blandat parti som bestod av olika distinkta strömningar. Det fördes mycket hårda interna strider som ställde partiets vänster mot högern, och gradvis förlorade högern kontrollen. Grundandet av Syriza befäste Synaspismos' vänstersväng.

### **Vilket inflytande har den kommunistiska traditionen i Synaspismos?**

Det kommunistiska mönstret är mycket tydligt i partiets majoritetskultur. En del kom ur den eurokommunistiskt påverkade strömning som från och med 1970-talet öppnade sig för de sociala rörelserna. Den visade sig således förmögen att förnya sina organisatoriska och teoretiska utgångspunkter och överföra den nya radikaliseringsens traditioner till sin befintliga kommunistiska struktur.

Det är ett parti som känner sig hemma i feministiska rörelser, ungdomsmobiliseringar, antiglobaliserings- och antirasistiska rörelser och HBTQ-rörelser, på samma gång som det fortsätter att ingripa kraftigt inom fackföreningsrörelsen. En annan del kommer från det skikt av kadrer och medlemmar som lämnade KKE 1991, där större delen av dem nu är med i Vänsterströmningen, även om många inom ledningens och kaderns majoritet också kommer från denna strömning.

Vi bör lägga märke till att partiets kadrer och aktivistbas i huvudsak består av utbildade lönearbetare – folk med examen. Det har en mycket stadspräglad väljarbas, det är ett parti med mycket starka rötter bland intellektuella. Fram tills alldeles nyligen hade Synaspismos en absolut majoritet i fackföreningen för högutbildade, i motsats till KKE som sedan splittringarna 1989-1991 har förlorat alla sorters privilegierade relationer till intellektuella kretsar.

Partiets ledning har också en kommunistisk prägel. Låt er inte luras av Tsipras' ålder: han började själv sin bana inom KKE:s ungdomsorganisation i början av 1990-talet. Många av de äldsta kadreerna och ledarna kämpade sida vid sida under den underjordiska perioden och är veteraner från fängelser och deportationsläger.

Av just denna orsak finns det en fraktionell atmosfär inom den grekiska radikala vänstern, även om det för närvarande bara är KKE som underblåser den – och stämplar Synaspismos och sedan Syriza som "förrädare" som därmed utgör "huvudfienden". Det är därför KKE till och med vägrade att träffa dem när Syriza efter valen i maj 2012 – då det var berättigat att försöka bilda regering – upprättade ömsesidiga förbindelser med nästan samtliga partier i parlamentet.

### **Och hur skulle du vilja beteckna Syrizas linje? Skulle du säga att även denna koalition driver en antikapitalistisk linje, eller är dess arbete en del av en mer gradvis, reformistisk taktik?**

Vad gäller sin programmatiska och ideologiska identitet har Syriza en starkt antikapitalistisk linje, och det har mycket klart avskilt sig från socialdemokratien. Denna faktor är särskilt viktig om vi betänker den historia av strider i Synaspismos som ställde strömningar som var för att alliera sig med socialdemokraterna mot andra strömningar som var mot all sorts överenskommelser eller koalitioner, inklusive på lokal nivå eller inom det fackliga arbetet.

Synaspismos' "socialdemokratiska" flygel förlorade definitivt kontrollen över partiet 2006 då Alekos Alavanos valdes till ordförande. Högern under ledning av Fotis Kouvelis, som nästan uteslutande hade sitt ursprung inom den eurokommunistiska grupp som kom från EAR, lämnade till slut Synaspismos och bildade ett annat parti vid namn Demokratiska vänstern (Dimar): en bildning som påstår sig stå halvvägs mellan Pasok och den radikala vänstern.

Så Syriza är en antikapitalistisk koalition som hanterar frågan om makten genom att betona dialektiken mellan valallianser och framgångar vid valurnorna och kamp och mobiliseringar underifrån. Det vill säga att Syriza och Synaspismos ser sig som klasskampspartier, som bildningar

som företräder specifika klassintressen.

Det de vill göra är att gynna en grundläggande fientlighet mot det nuvarande systemet. Det är därför det kallas ”Syriza”, som betyder ”koalition inom den radikala vänstern”. Och detta försvar av radikalismen är en ytterst viktig del av partiets identitet.

### **Vilka är styrkeförhållandena bland Syrizas aktivister, och hur många finns det i var och en av de bildningar som utgör denna koalition?**

2012 hade Synaspismos ungefär 16.000 medlemmar. Det maoistiska KOE hade cirka 1.000-1.500 aktivister och man kan säga ungefär detsamma för AKOA. Synaspismos’ praktik och organisationsformer har utvecklats parallellt med dess ideologiska ståndpunkter. Traditionellt var det inte alls något aktivistparti, istället hade det en mängd berömda namn och var i huvudsak inriktat på val. Men partiets organisatoriska innehåll och aktivism har ändrat sig betydligt, på två olika nivåer.

För det första växte det fram en mycket dynamisk ungdomsflygel i antiglobaliserings- och den antirasistiska rörelsen. Det gjorde det möjligt för partiet att stärka sin närvaro bland ungdomar, speciellt bland studenter, ett område som det traditionellt hade saknat. Nu har dess ungdomsorganisation många tusen medlemmar. Kadrer ur denna ungdomsflygel utgör i själva verket en stor del av gruppen kring Tsipras. De kännetecknas av en verklig ideologisk radikalism och de identifierar sig med marxismen, främst av althusserianskt slag.

För det andra tog fackföreningsmedlemmar på sig en större roll i Synaspismos på 2000-talet och blev stöd för partiets vänster. Denna vänster kommer till stor del från KKE och är mer proletära element som står för relativt traditionella klasskampsuppfattningar och är mycket kritisk mot EU.

Det betyder inte att det inte längre finns några måttfulla krafter inom partiet idag. Speciellt kan vi tänka på den ledande ekonomiska talespersonen Yannis Dragasakis och en del av de kadrer som brukade vara nära Fotis Kouvelis men vägrade följa honom ut ur partiet till Dimar.

### **Du sa att Syriza hittills har haft en huvudsakligen urban aktivistisk väljarbas. Förändrades detta med Syrizas parlamentariska genombrott i maj 2012, när det blev Greklands näst största parti med 16,7% av rösterna och besegrade Pasok?**

Absolut. Det är av avgörande betydelse att förstå den sociologiska sammansättningen av Syrizas röster 2012. Den kvalitativa förändringen är lika omvälvande som det kvantitativa språnget. Det är ganska lätt att förstå vad som hände i maj och juni 2012 – det var i grund och botten en klassröst. Lönearbetande väljare i de största städerna, som till största delen hade röstat på Pasok, bröt abrupt till förmån för Syriza.

Syriza blev störst i Stor-Aten, där omkring en tredjedel av Greklands befolkning bor, liksom i alla de viktigaste städerna, och kontrollerar sedan lokalvalen i maj förra året det valda ”regionrådet”. Det fick sina bästa siffror i arbetar- och folkliga distrikt som brukade vara fästen för Pasok – och även KKE.

KKE:s tillbakagång började i dessa valkretsar och det kommer att bli värre. Vi har sett KKE-väljare gå över till Syriza. Det är en arbetarröst men också en röst från utbildade anställda – en röst från folk som är aktiva på arbetsmarknaden. Syrizas siffror bland 18-24-åringar och 24-30-åringar låg nära dess nationella genomsnitt, men inom de skikt som utgör den arbetande befolkningens kärna (30 plus) fick de bättre än genomsnittet.

Dess sämsta siffror var bland ekonomiskt icke aktiva, befolkningen på landsbygden (inklusive bönder), pensionärer, hemmafruar, egenföretagare och oberoende yrkesmän. Så dynamiken i Syrizas stöd baserar sig på röster från lönearbetare – inklusive de översta skikten – folkliga skikt och arbetslösa i Greklands största städer.

## **I vilken mån har Syrizas stöd sin grund bland arbetare i den offentliga sektorn?**

Väljarnas sociologi visar att Syriza i juni 2012 fick 33% av de offentliganställdas röster och 34% i den privata sektorn: så mer eller mindre samma siffror, med lite större stöd bland offentliganställda om vi tar hänsyn till utvecklingen av rösterna mellan juni 2012 och EU-valen i maj förra året. Men sitt allra bästa resultat gjorde det i den andra valkretsen i Pireus – en viktig industri- och arbetarvalkrets – liksom i provinsen Xanthi i norra Grekland bland den huvudsakligen muslimska och turkisktalande befolkningen. Två av Syrizas parlamentsledamöter valdes i själva verket av den turkisktalande muslimska minoriteten i detta område.

## **Hur förklarar du Syrizas plötsliga valframgångar 2012?**

Det finns tre faktorer att beakta. Den första är den våldsamma sociala och ekonomiska krisen i Grekland och hur den utvecklades från och med 2010, med de åtstramningar som landet påtvingats genom de ökända memorandumerna (överenskommelserna med trojkan som den grekiska regeringen skrev under för att säkerställa landets förmåga att betala sina skulder).

Den andra faktorn är det faktum att Grekland – och nu även Spanien – är de enda länder där denna sociala och ekonomiska kris har omvandlats till en politisk kris. Det gamla politiska systemet, som grundades på ett mycket stabilt tvåpartisystem, har fallit samman.

Den tredje faktorn är folkliga mobiliseringar. Det är ingen slump att de två länder där den radikala vänstern har börjat få framgångar är Grekland och Spanien, de två länder som har upplevt de största folkliga mobiliseringarna på senare år. I Spanien hade de Indignados [de upprörda], medan det i Grekland fanns en djupare och socialt mer mångfaldig rörelse.

Huvuddelen av de krafter som har lösgjort sig från de traditionella formerna för politisk representation har vänt sig till den radikala vänstern, medan den del av samhället som befunnit sig utanför denna dynamik har valt att avstå från att rösta, något som också ökade betydligt efter att krisen inleddes, eller har vänt sig till yttersta högern, nämligen det nynazistiska partiet Gyllene gryning.

Men Syrizas val- och politiska framgångar förklaras mer exakt av det faktum att partiet ända från början har gått mot memorandumerna och chockterapierna med åtstramningar. Det beror på att Syriza ända sedan det skapades som koalition och efter långa diskussioner, speciellt inom Synaspismos, hade avvisat tanken på allianser med Pasok.

Och genom sin ”rörelsekänslighet” har det visat sig konkret och praktiskt förmöget att ta ställning för de sociala rörelser och kollektiva aktioner som har ägt rum i Grekland under de senaste åren. Det har gjort det samtidigt som det har respekterat dessa rörelsers självbestämmande, inklusive de mest nyskapande och spontana mobiliseringsformerna. Det stödde till exempel rörelsen med ockupationer av torg som vi upplevde 2011, medan KKE fördömde denna rörelse som ”antipolitisk” och anklagade den för att domineras av småborgerliga och antikommunistiska element.

Det är ett parti som också har gjort mycket för solidaritetsnätverk på lokal nivå för att ta itu med den traumatiska sociala krisen och dess konkreta effekter på människors vardag. Det är också en bildning som är tillräckligt synlig i institutionerna för att verka kunna ändra styrkeförhållandena på landets politiska nivå.

Men Syriza började få vind i seglen i opinionsundersökningarna först under de sista veckorna av valkampanjen 2012. Det verkliga genombrottet kom när Tsipras koncentrerade sina tal på temat att inrätta en ”vänsterregering mot åtstramningarna”, som han lade fram som ett alliansförslag till KKE, den yttersta vänstern och de små oppositionella delarna av Pasok.

Det var detta som bokstavligen förändrade valkampanjens utveckling och satte upp en helt ny dagordning. Det var då vi började märka en upphetsning – som var nästan fysisk – och Syrizas

opinionssiffror rusade i höjden. Från och med då tvingades de andra partierna reagera på Syrizas erbjudande, som hade framträtt som ett konkret politiskt perspektiv – faktiskt inom räckhåll – som skulle göra det möjligt för Grekland att skaka av sig oket från memorandumerna och trojkan.

### **Det är ett väldigt inkluderande sätt att närma sig frågan, för vänstern...**

Ja, verkligen. Genom sin praktik i de sociala rörelserna, men också genom sin egen interna sammansättning, är Syriza en speciellt trovärdig källa för den sortens förslag. Det vill säga, det är en politisk front, och till och med inom Syriza finns det en praktik som tillåter att det samexisterar olika politiska kulturer. Jag skulle vilja säga att Syriza är ett hybridparti, ett sammansatt parti, med en fot i den grekiska kommunistiska rörelsens traditioner och den andra foten i de nyskapande former för radikalism som har uppstått under denna nya period.

### **Tror du att den samhällsrörelse med torgockupationer som vi såg i Grekland har samband med Syrizas framgångar vid valurnorna?**

Absolut. En del personer tror att dessa rörelser inte bara var spontana utan till och med antipolitiska, att de stod utanför och mot politiken. Men även om de förvisso avvisade den politik de såg framför sig så letade de också efter något annat. Podemos' erfarenheter i Spanien och Syrizas erfarenheter i Grekland visar båda att om den radikala vänstern för fram lämpliga förslag så kan de nå en överenskommelse med dessa rörelser och ge en trovärdig politisk "sammanfattning" av deras krav.

### **Vilka är Syrizas konkreta erfarenheter av lokala och regionala regeringar sedan 2012?**

Från och med 1990- och 2000-talen var den radikala vänstern mot alla allianser med Pasok, och av det skälet var varken Syriza eller KKE indragna i regionala regeringar, och fram till alldeles nyligen även i väldigt få lokala myndigheter. Nu finns det en skarp kontrast mellan det genombrott som Syriza fått på nationell och europeisk nivå och dess lokala inplantering.

Partiet fick lägre siffror i de lokala och regionala valen – som ägde rum den 25 maj 2014 – än det har i de nationella och EU-valen: 18% istället för 27%. Men icke desto mindre gjorde det stora framsteg, och två regioner gick till Syriza, inklusive Attica där nästan 40% av Greklands befolkning bor.

### **Hur betraktas Alexis Tsipras i Grekland?**

Det mest framträdande med bilden av Tsipras är hans ålder: han är en ung man. Men den grekiska radikala vänsterns kadrer och ledningar domineras fortfarande av en generation som närmar sig 60-årsåldern, eller till och med äldre personer som fortfarande åtnjuter prestige av att ha varit med i kampen mot överstarnas diktatur.

Alekos Alavanos, som var Synaspismos' ordförande, organiserade överlämnandet av kontrollen till Tsipras för att markera brytningen med den sortens generationsförstening. Det var en storsint politisk handling. Tsipras är populär eftersom han redan innan han valdes in i Synaspismos' ledning toppade partiets kandidatlista vid kommunalvalen i Aten.

Han är inte precis någon karismatisk talare. Han är inte heller någon dålig talare, men har förvisso inte talartalang som en George Galloway eller Jean-Luc Mélenchon. Han gjorde också en del misstag, i synnerhet i så måtto som han, precis som en stor del av den grekiska radikala vänstern, till en början underskattade krisens djup och i vilken omfattning statskulden skulle utnyttjas för att rättfärdiga genomförandet av åtstrammingsåtgärder.

2010 och 2011 verkade händelserna ha sprungit förbi honom. Då utvecklade han en stridslysten stil i sina inlägg i parlamentet, under oppositionen mot Pasok-regeringen och i synnerhet dåvarande premiärminister Giorgos Papandreou. På så sätt förbättrade han sin profil som folktalare. Och hans genombrott säkerställdes genom hans förslag inför valen i maj 2012 om en regering som skulle förena den radikala vänstern och alla krafter som var mot åtstramningar.

Han har förändrat bilden av den grekiska radikala vänstern, som fram till nu alltid har setts som en avsevärd, viktig eller nyttig del av de sociala rörelserna, men inte som en kraft som tar sig an det historiska ansvaret att erbjuda en väg ut ur krisen. Det är en verklig helomvändning för en radikal vänster som fortfarande är skakad av nederlaget för 1900-talets kommunism. Och idag vill den lämna rollen som en ständig minoritet bakom sig – rollen att vara en kraft dömd att bara ”göra motstånd”.

**Kan du ge oss de aktuella siffrorna vad gäller Syrizas relativa styrka i fråga om medlemmar och dess sociala tyngd sedan 2012, och sedan säga mer om Syrizas interna dynamik, Vänsterplattformen, de olika delar som den består av – och också den andra sidan, centern och högern?**

Omedelbart efter valen 2012 inleddes processen att förena det som hittills varit en koalition av partier. Först med en nationell konferens som för första gången valde ett ledande organ, och sedan Syrizas grundningskongress i juli 2013. Jag tror att en del viktiga beslut angående partiets struktur och vad vi kunde beteckna som en partiform togs under detta skede, men prioriteringen var att det skulle vara en snabb process som inte gav tid till en verkligt djupgående politisk diskussion.

Samtidigt var det en process av att öppna upp, men ett öppnande utan att rikta sig till speciella sociala väljargrupper och befolkningsskikt som var indragna i sociala rörelser. Så det var mer eller mindre en process som ledde mer till ett parti av medlemmar än ett parti av aktivister eller aktiva medlemmar, ett parti av anhängare snarare än ett parti av militanter. Vilket också innebär att det gjorde Syriza till en organisation som i viss mån var mottaglig för en praktik av, om inte skyddslingpolitik så i alla fall en praktik med lokala traditionella maktnätverk som fortfarande är mycket starka i det grekiska samhället.

Etablissemangets partier har omstrukturerats på nationell nivå. De existerar knappt som centraliserade partier. Pasok har fullständigt fallit samman och det var den absolut mäktigaste partiapparaten i Grekland, och Ny demokrati, som brukade vara en massorganisation för högern, är också ytterst försvagad, men de till dessa partier knutna nätverken är fortfarande mycket starka på lokal nivå. Vi såg till exempel det under de senaste lokalvalen, där gapet mellan Syrizas lokala parlamentariska inflytande och förmågan att erövra lokala råd är mycket, mycket stort.

Det andra negativa kännetecknet hos den nya strukturen är att Syriza har blivit ett klart ledarcentrerat parti, vilket förstärks av det faktum att de interna strukturerna är väldigt många, fungerar dåligt och har en tendens att fungera allt mindre som verkliga centrum för att avgöra politiken eller ta besluten. Hela beslutsprocessen har i själva verket blivit mer centraliserad, mer oklar, där ledaren spelar en mycket central roll, tillsammans med olika informella ledarkretsar istället för ett kollektivt ledarskap, eller till och med en mer begränsad grupp av ledare.

Ett av de mål som partiledningen strävade efter, tror jag, var att marginalisera vänsterströmningarna i Syriza. De trodde på allvar att vi var relativt starka i det gamla Syriza (Syriza före 2012), som var organiserat som en koalition, en samling av olika partier, men med inflödet av nya medlemmar kom vår relativa vikt att minska drastiskt i partiet.

För att ge dig ett exempel, som mer exakt handlar om den – ojämförligt – största gruppen i Synaspismos: vid den senaste partikongressen, den kongress då Dimar lämnade, fick vänsterströmningen som leddes av Alavanos omkring 25% av rösterna.

Så när Vänsterplattformen fick 25% vid Syrizas Nationella invigningskongress i november 2012 blev det en stor överraskning för ledningen. Det blev en ännu större överraskning för dem att Vänsterplattformen ökade sin relativa styrka vid Syrizas grundningskongress och fick mer än 30%.

Under mellantiden i det närmaste fördubblades Syrizas medlemskap, och det ligger kvar stabilt kring dessa siffror, en ökning från 17.000-18.000 medlemmar till 35.000-36.000. Det utvecklades

ganska starkt geografiskt, men klyftan mellan det parlamentariska inflytandet och den organiserade styrkan är fortfarande enorm och dess väljarkärna – i grunden arbetarklassen i städerna – är fortfarande svag.

Syriza domineras fortfarande väldigt mycket av intellektuella skikt: offentliganställda med hög utbildning och färdigheter. Vad gäller ålder är det också ganska problematiskt: de yngre skiktens relativa vikt är fortfarande ganska begränsad.

### **Finns det någon ungdomsorganisation?**

Ja, det finns en speciell ungdomsavdelning, som är resultatet av en sammanslagning av ungdomsorganisationerna från alla Syrizas ingående delar, men den är relativt liten jämfört med partiets parlamentariska inflytande i dessa skikt. Det mest uppmuntrande resultatet är troligen att Syrizas relativa tyngd inom fackföreningarna ökade, ungefär fördubblades, även om den utgick från en mycket låg nivå, vilket innebär att det allmänt sett fortfarande är så att Syrizas styrka inom fackföreningsrörelsen och mer exakt i den privata sektorn är lägre än KKE:s tyngd.

Kvalitativt är saker och ting naturligtvis lite annorlunda, eftersom – och detta är ganska intressant – trots att kommunistpartiet på det hela taget även nu är en mer organiserad och sammanhållen kraft, så har dess starkaste fästen en tendens att återfinnas inom mindre dynamiska delar av fackföreningsrörelsen, eller till och med inom områden som av olika skäl (delvis därför att det har hänt väldigt lite i den privata sektorn) inte har varit särskilt aktiva vad gäller mobiliseringar på senare tid.

Syriza är inte bara starkare i de mest dynamiska fackföreningarna, där mobiliseringarna har varit betydande (det var fallet redan tidigare), utan det är också på dessa ställen som det har utvecklats mest. Nu är det till exempel den ledande kraften i det nationella lärarfacket för gymnasielärare, en central fackförening inom den grekiska fackföreningsrörelsen. Det är också viktigt att yttersta vänsterns relativa tyngd också ökade inom dessa sektorer, liksom inom speciella former av fackliga fronter, där man kan se folk komma både från Syriza och från Antarsya.

Så under den senaste perioden har det utvecklats en radikal miljö inom fackföreningsrörelsen, och det är också fallet på universiteten, där den radikala vänstern har förbättrat sin ställning (till och med KKE förbättrade faktiskt sin ställning lite grann), och den yttersta vänstern ännu mer. Medan Syriza stagnerade på universiteten – valdeltagande vid studentvalen är ganska stort i Grekland, så det är faktiskt en indikator som hör hit – så är det intressant att radikaliserade vänsterstudenter, som tenderar att rösta för listor där Antarsya utgör grundstommen, mer och mer lutar åt att rösta på Syriza utanför universiteten i nationella politiska val.

Detta dubbla uttryck har bekräftats i andra val, mer exakt i lokalvalen, och i skillnaden mellan regionala val och EU-valen. I regionalvalen fick den lista som fördes fram av Antarsya, en koalition från yttersta vänstern, omkring 2% nationellt, och i EU-valen bara en vecka senare fick de bara omkring 0,72%.

Så det är helt uppenbart att vissa sektorer som är mycket inblandade i mobiliseringar och sociala rörelser på lokal eller facklig nivå, lutar åt att stöda eller omgrupperas kring initiativ eller strukturer som leds av aktivister från yttersta vänstern. Men när det kommer till politisk representation så fungerar Syriza på sätt och vis som den centrala politiska representanten för denna övergripande konstellation av styrkor.

Resultatet är att en av de viktigaste utvecklingarna under den senaste perioden har varit det faktum att den enda spricka som finns kvar inom den grekiska radikala vänstern nu är mellan ett mycket förskansat, och mycket sekteristiskt och isolerat KKE och alla de andra (Syriza, Antarsya, etc.).

### **Kan du berätta lite mer om utvecklingen av Vänsterplattformen efter 2012: dess beståndsdelar, tillväxt, sammanhållning, och så vidare?**

Vänsterplattformen består av två delar, Vänsterströmningen som är en sorts traditionell kommunistisk strömning – huvudsakligen bestående av fackföreningsmedlemmar som kontrollerar större delen av den fackliga delen av Syriza. Dessa personer kommer till den överväldigande delen från KKE, så det är de som bröt med KKE vid den senaste partisplittringen 1991. Och så finns det en trotskistisk del (DEA och KOKKOINO, som nyligen gick samman).

Vänsterplattformen har satts under intensiva påtryckningar från ledningen men också av det sätt på vilket partiet fungerar och hur partistrukturerna har utvecklats under och efter föreningsprocessen. På grund av utvecklingen av partiets former, och nedgången för rörelserna och mobiliseringarna i Grekland under den senaste perioden, kombineras detta tryck från partiets majoritet med mer strukturella skäl.

Alla dessa faktorer hade en negativ inverkan, eller kunde ha fått en negativ inverkan, på Vänsterplattformens relativa vikt. Men på det hela taget klarade Vänsterplattformen dessa påtryckningar riktigt bra. Dess relativa mångfald fungerade som en styrka. I detta avseende skulle vi kunna säga, att trots det faktum att Vänsterplattformen består av två olika politiska kulturer, så är dess inre sammanhållning mycket starkare än partiets majoritetsblock, som är en mycket mer brokig omgruppering av politiska kulturer.

Inom majoriteten kan man till exempel hitta personer som kommer från socialdemokratins huvudfåra liksom aktivister som känner sig närliggande den yttersta vänstern, rörelsefolk som är inriktade på de så kallade nya sociala rörelserna tillsammans med mycket traditionella reformister som kommer antingen från en eurokommunistisk bakgrund eller från KKE, men också vänsternationalister, vanligen från Pasok, och den mest extrema sortens antinationalister – nästan en grekisk variant av fenomenet med antityskhet.

### **För att inte tala om maoisterna (KOE)!**

Maoisterna ligger naturligtvis närmare den förstnämnda vänsternationalistiska polen. Så på det hela taget är majoritetssidan mycket mer brokig.

Jag tror att det som Vänsterplattformen lyckades göra under perioden mellan valet 2012 och grundningskongressen är att den drog till sig breda skikt av aktivister som varken identifierar sig med Vänsterströmningen eller trotskisterna, och egentligen inte bryr sig om dessa skillnader.

Det de bryr sig om är att stöda en intern vänsteropposition eller vänsterperspektiv, ett mer entydigt radikalt perspektiv inom Syriza, och det är därför majoritetens mycket manipulativa taktik under grundningskongressen slog tillbaka på dem själva och ledde till att Vänsterplattformens tyngd ökade, till och med under själva kongressen.

Till slut fick vi mer än 30% av delegaterna, även om man tar hänsyn till att vi var underrepresenterade bland delegaterna jämfört med de röster vi fick i partiet. Till detta kan man lägga de 1,5% av rösterna på den så kallade Kommunistiska plattformen (som bildats av anhängare till Alan Woods och Internationella marxistiska tendensen).

Utvecklingen sedan grundningskongressen har varit positiv inte bara för Vänsterplattformen utan mer allmänt för de interna styrkeförhållandena i Syriza, eftersom partiets majoritet splittrades under de senaste regionala/lokala valen och EU-valen. Mer exakt har vänstern inom majoriteten – som till största delen består av rörelsefolk och en vänsterutbrytning ur Tsipras' strömning i Synaspismos (Vänsterenhet) – avgränsat sig från resten. (På typiskt grekiskt sätt har resultatet av denna process blivit att vi nu har en Vänster-vänsterenhet (sic) och en Höger-vänsterenhet (sic) runt Tsipras).

Majoritetens vänster har förenat sig kring "De femtiotres plattform", som skrevs under av 53 medlemmar i centralkommittén och några parlamentsledamöter i juni 2014, direkt efter EU-valen. De kritiserade kraftigt Tsipras' försök att dra till sig politiker från etablissemanget, och för att leda en kampanj som inte gav tillräckligt stor roll åt sociala mobiliseringar och rörelser, för att utveckla



en kampanjstil som var väldigt inriktad på honom som person och uppbyggd kring PR-tekniker och -trick, och även för att mjuka upp en del avgörande inslag i programmet – mer exakt i frågor som skulden, nationalisering av bankerna och så vidare.

**Så om Vänsterplattformen fick mer än 30% av rösterna vid grundningskongressen (plus Woodsanhängarnas 1,5%), har det då funnits något sätt att mäta vilket inflytande Vänsterplattformen har i partiet efter det? Och hur skulle du uppskatta hur stor Vänstervänsterenheten är?**

Tja, min känsla är – och det återspeglas åtminstone i centralkommittén – att Vänsterplattformen plus vänstern inom majoritetsblocket i själva verket har majoritet inom partiet, och under den senaste perioden har vi sett det, till exempel i den avgörande frågan om allianser. Ledningen pressade på mycket hårt för en allians med Dimar, men den lyckades inte. Den lyckades inte därför att reaktionen i partiet var överväldigande, och motorn i denna reaktion var dessa två vänsterinslag.

Så trots det faktum att frågan om euron fortfarande förhindrar en mer sammanhållen inställning i det vi nu kan kalla partiets breda vänster, så är det icke desto mindre så att ledningens manöverutrymme har blivit mycket mer begränsat.

Tyvärr har ledningens majoritet gjort sig ännu mer oberoende av partiet och har satt sig över partibesluten. Jag talar inte bara om en enkel splittring mellan basen och ledningen – jag menar oberoende från partiet i sin helhet. Och det är givetvis en mycket allvarlig fara för framtiden.

Centralkommittén har sammankallats mycket sällan, och det händer allt oftare att centrala beslut tas på ett mycket dunkelt sätt, som ett resultat av förhandlingar mellan olika grupper och lobbygrupper som försöker driva igenom sina åsikter och så vidare.

**Och hur stabil skulle du bedöma att Vänsterplattformen är? Jag menar, de vet vad de är mot – majoriteten – men i vilken utsträckning är de eniga om vad är de för, i synnerhet i detta sammanhang där regeringsmakten är en framtidsmöjlighet och det således kan finnas möjlighet att erbjudas jobb, regeringsposter och så vidare?**

Tja, jag tror som jag sa tidigare att Vänsterplattformens sammanhållning, inte bara negativt utan också positivt, är klart överlägsen majoritetens. Och även när det gäller dess programmatiska ingripanden är den mycket mer sammanhållen och sammanhängande. Här har Costas Lapavitsas' roll och hans ingripande på det ekonomiska området varit helt avgörande, med sin specifika expertis i en hel rad ekonomiska frågor.

Det som kännetecknar majoriteten är att deras åsikter inte alls är mer sammanhängande. För att ge ett specifikt exempel antar vissa personer en mycket bestämd uppfattning i frågan om skulden. De är övertygade om att det absolut är ett alternativ att låta bli att betala och att vi ska vara mycket bestämda om kravet att avskriva större delen av skulden.

Men när man frågar, "Okej, och vad ska vi göra om vi låter bli att betala?" och hur genomförbart är ett sådant alternativ utan att lämna euron – ett nästan omedelbart resultat och inte frågan om att välja – så har de en benägenhet att vägra att svara och förbigå frågan genom att säga att det kommer att bero på styrkeförhållandena i Europa. I motsats till detta har Vänsterplattformen mycket mer exakta svar.

Huvudfrågan som skiljer inom Vänsterplattformen – och det är nästan en automatisk eller naturlig eller oundviklig konsekvens av att två politiska kulturer samexisterar – är olika uppfattningar om geopolitiska frågor, frågor om utrikespolitik. Vänsterströmningen har en mer traditionellt kommunistisk och antiimperialistisk syn på världspolitiken eller utrikespolitiken. Den är inte heller främmande för, eller är snarare för, att hänvisa till nationalitet, eller att kombinera hänvisningar till nationalitet och klass.

I motsats till detta har DEA en mer internationalistisk – eller vad den tror är en mer internationalistisk – kultur. Det betyder att i frågor som Cypern eller relationerna till Turkiet, eller om Ukraina eller sådana saker, så finns det motsättningar med förbehåll, beroende på den speciella frågan.

**Hur är det med frågan om hur Vänsterplattformen ställer sig till en möjlig seger för Syriza? Finns det en gemensam linje om att inte bli en del av regeringen, att inte ta på sig ministerposter, eller om vilkens sorts mobiliseringar – utomparlamentariska eller sociala mobiliseringar – de ska engagera sig i?**

Jag tror att det som är utmärkande inte bara Vänsterplattformen utan den breda vänstern i Syriza, som inbegriper en betydande del av majoritetsblocket, är det faktum att den ser hela processen att få tillgång till regeringsmakten som ett sätt att utlösa sociala mobiliseringar. Och den menar det verkligen, i och med att den är engagerad i en sorts praktik som är inriktad på mobiliseringar.

Kort sagt är själva deras syn på partiet och vad den politiska processen handlar om inriktad på aktivism. Det är helt uppenbart att den politiska taktik som under den senaste perioden har förts fram av Tsipras och majoriteten i ledningen tenderar att ge en mycket mer begränsad roll till sociala rörelser och mobiliseringar.

För att bara ge ett exempel betonade Tsipras 2012 mycket starkt att perspektivet inte bara var en Syriza-regering, utan en regering med alla i vänstern som var mot åtstramningar – det är fortfarande fallet, men betyder inte särskilt mycket nu eftersom det är uppenbart att varken den yttersta vänstern eller KKE någonsin kommer att gå med på den sortens samarbete.

Men det skulle också – och det var minst lika viktigt – vara en regering för de sociala rörelserna och för vänstern som var mot åtstramningar. Vid den tiden hänvisade Tsipras uttryckligen till erfarenheterna från Bolivia, och ett av de viktigaste initiativ som Syriza tog mellan valen i maj och juni 2012 var att sammankalla en sorts generalförsamling för rörelserna i en dialog med Syrizas ledare. Det var en fullständigt extraordinär händelse.

Att ledare för kampanjer, från fackföreningar, att dessa förde en dialog med Tsipras och en del andra medlemmar från ledningen gav en mycket stark bild av vilken sorts politiskt perspektiv Syriza försvarade vid den tidpunkten. Det har inte skett något jämförbart under den senaste perioden.

Å andra sidan bör vi också säga att hela atmosfären i Grekland har förändrats dramatiskt sedan dess: det har skett en nedgång för de sociala rörelserna, tillsammans med en atmosfär av relativ demoralisering och passivitet – givetvis trots viktig kamp inom vissa sektorer.

Med vissa förbehåll förstås, är den övergripande atmosfären i landet mycket annorlunda från 2012, och kännetecknas speciellt av en nedgång för de sociala mobiliseringarna, så i det perspektivet är Syrizas linje mer en anpassning till den rådande trenden.

**Så modellen för Vänsterplattformen skulle vara något liknande Folkfronten i Frankrike, en vänsterregering som en hävstång för att mobilisera klasskampen och sociala rörelser utanför för att dessa sedan ska sätta tryck på regeringen? Så en fot inne och en utanför?**

Tja, det är svårt att förutspå. Du talar om Folkfrontsregeringen, men situationen under Folkfronten var en situation där samhällsrörelsens krav var helt andra än Folkfrontens eget mycket begränsade program. Så Folkfrontens segrar, erövringar, framgångar kom direkt på grund av massrörelsens tryck.

I fallet Syriza tror jag att det är lämpligare att betrakta Syrizas seger i sig själv som en utlösande faktor, eftersom den ger självförtroende och bryter den senaste periodens resignerade atmosfär, men också därför att det kommer att krävas åtgärder för att öppna upp för sociala mobiliseringar. Angående de sistnämnda tror jag att den viktigaste frågan troligen är förslaget att återställa

minimilönen till nivån före memorandumerna, och kanske ännu viktigare att återinföra hela systemet med kollektivavtal och arbetslagstiftning, som under de senaste fyra åren har skurits ner fullständigt.

Det skulle inte bara öppna för kamp, utan också för att på nytt bygga upp fackföreningsrörelsen som idag befinner sig i ett förfärligt tillstånd i Grekland.

### **Men det finns ingen gemensam linje i frågan om ministerier och att spela en roll i regeringen? Folk kommer att bestämma sig när det blir aktuellt?**

Nej. Absolut inte. Jag tycker att Vänsterplattformen är mycket tydlig om det faktum att dess inblandning på ren regeringsnivå beror på vilken linje som kommer att vara förhärskande i just den regeringens strategiska val. Det är så den närmar sig frågan, och inte tvärtom.

Och det tror jag kanske är ett tecken på de meningsmotsättningar vi har med andras politiska praktik: vi ställer inte frågan om ministerier först, vi ställer frågan om vilken linje som antagits och de centrala omedelbara strategiska val som regeringen kommer att göra. Så allt beror på vilken linje som kommer att råda. Och nu när vi talar är inte allt klart, eller hur? För att säga det mycket vänligt: det finns många saker som måste klargöras i Syrizas program.

Men på det hela taget är vår linje så här: vi bör hålla fast vid Syrizas helt grundläggande löften sådana de är.

### **Det nuvarande programmet eller programmet från 2012?**

Jag menar det nuvarande programmet. Till och med den minimiplattform som lades fram vid kongressen i Thessaloniki och nyligen moderniserades av Tsipras: till och med att vidhålla den innebär att vi går mot en stor konfrontation, vilket givetvis betyder att få stöd från och stimulera folkliga mobiliseringar å ena sidan, och att mobilisera partiet och andra sociala och politiska medborgare under hela processen.

Detta tror jag är den roll som Vänsterplattformen kan spela: att vara en katalysator under denna dialektik mellan vad som kommer att hända på regeringsnivå och vad som kommer att hända på samhällsnivå. Och det är Vänsterplattformens uppgift, kanske historiska uppgift om saker och ting går bra. Vi har en mer sammanhängande styrka i partiet som kan fungera som energikatalysator och hindra att det uppstår en klyfta mellan det som pågår med mobiliseringar på gräsrotsnivå och på regeringsnivå.

### **Som du mycket väl känner till skulle den klassiska manövern vara att erbjuda vänstern arbetsministeriet och sport- och kulturministeriet och behålla de mer centrala ministerierna till partiets höger...**

Ja. Men det är inte det som är faran nu faktiskt. Jag tror att risken för närvarande är just att de inte kommer att göra detta. De kommer att erbjuda några strategiska ministerier men utan att kanske vara klara över den politiska linjen. Vilket betyder att de kommer att binda våra händer på förhand.

Så jag tror att det avgörande är om linjen att ta ansvar för en konfrontationstaktik, både internt och naturligtvis med EU och krafter i Europa, kommer att vara förhärskande. Om vi går i denna riktning så går det inte att vinna den striden utan mycket betydande klargöranden inom Syriza och i bredare mening inom den grekiska vänstern.

Min förhoppning (som jag tror är realistisk) är att ett sådant perspektiv också kommer att leda till omgrupperingar inte bara i Syriza, och att sektorer som är skeptiska idag, som tvekar om Syriza, under en sådan situation kommer att inta en mer bestämd uppfattning. Då tror jag att vi skulle ha något som liknar en enhetsfront.

### **Kan du tala lite om Panagiotis Lafazanis som Vänsterplattformens viktigaste talesperson?**

Ja, han är verkligen en nyckelperson, och det är både en styrka och en svaghet. Syriza är ett så ledarcentrerat part, eller tenderar att vara ett så ledarcentrerat parti, och jag är rädd för att Vänsterplattformen och mer exakt Vänsterströmningen, som är dess största del, är en ytterst personcentrerad organisation. Antonios Davanellos (från DEA) är förstås också ganska framträdande, men på nationell politisk nivå spelar Lafazanis en mycket avgörande roll.

Lafazanis är typisk för den generation av aktivister som trädde i förgrunden under kampen mot diktaturen. Han är en av de mycket ovanliga ungtkommunistiska kadrer – färre än tiotusen i hela Grekland – som undgick att arresteras under hela diktaturperioden. Så han kommer från den generationen.

Han klättrade i KKE:s hierarki på 1970- och 1980-talen, och blev medlem i partiets politbyrå, men mellan 1973-1989 stod han speciellt nära KKE:s tidigare och historiska generalsekreterare, Harilaos Florakis. Han lämnade partiet tillsammans med en hel rad ledande personer vid splittringen 1991, under vilken han var en centralfigur.

Men det speciella med Lafazanis är att han, medan andra gick åt höger i bred mening, och många faktiskt lämnade Synaspismos eller Syriza, eller blev kvar men intog ståndpunkter mycket mer åt höger (som Dragasakis), förblev pålitligt marxistisk och mycket följdriktig, men bröt bestämt med stalinismen (även om vi måste säga att han var en av de som redan i slutet av 1970-talet och 1980-talet var en av de som, bakom KKE-ledningens stängda dörrar, var mycket kritisk mot Sovjetunionen).

På den tiden var det många inom KKE som misstänkte honom för att vara en förtäckt eurokommunist. Han var välkänd för att ha läst mycket av Gramsci och så vidare, men allt det var förstås mycket konfidentiellt – det var bara känt för partiets allra innersta kretsar, och utåt följde han linjen.

Lafazanis utpekades och angrips nu av grekiska media på grund av att han ses som en hök. Han är den person i Syriza som media och givetvis högern och de krafter som är för systemet, älskar att hata och ständigt brännmärker. Han framställs som Syrizas främsta fiende till euron och främsta förespråkare för att bryta med EU. För att ge ett aktuellt exempel publicerade Greklands främsta dagstidning (*Ta Nea*), direkt efter att förhandlingarna mellan Syriza och Dimar hade brutit samman, en osignerad ledare på första sidan, som sa ”Greker, se upp: Ni röstar för Tsipras, men egentligen är det Lafazanis som styr partiet.”

Man måste inse att ett av huvudskälen till varför media och den politiska eliten och den härskande klassen är fientligt inställda till Syriza är att det finns mycket starka vänsterströmningar i Syriza. Tsipras måste ta hänsyn till det, och det är därför det finns rubriker på förstasidorna som säger: ”Tsipras! Gör en Papandreou!”, nämligen att göra sig av med den interna oppositionen och vara en verklig ledare. Gör sig av med dessa galna vänstermänniskor och hökar och så vidare.

**När vi nu nämnde KKE så kan vi lika väl behandla det snabbt. Folk är fortfarande nyfikna på det. I vad mån tycker du att deras linje har någon sorts förnuft, eller är den bara vansinnig?**

Både och. Jag tror faktiskt att KKE:s enda och främsta intresse är att hålla igång partiet, att hålla det flytande. Det är klart att KKE:s dröm vore att återvända till situationen 2009, då det fortfarande var den dominerande kraften inom den radikala vänstern. Det är vad KKE verkligen vill. Det vill vara ett parti med 7-8% av väljarna, att leda vissa sektorer, etc.

Det är en mycket konservativ apparat, vilket ger upphov till en stor klyfta mellan KKE:s interna karaktär och den sorts Tredje perioden-retorik som på ytan är vad KKE pratar vitt och brett om. I diskussionen åberopar de ständigt revolutionär våltalighet, socialism, arbetarklassen, arbetarmakt och så vidare, men egentligen har KKE varit väldigt passivt under alla dessa år.

Det var konsekvent mot mobiliseringar av gräsrotterna. Det fördömde på ett helt galet sätt rörelsen på torgen (på våren 2011), och beskrev det som en del av en antikommunistisk komplott. Så det är ett ytterst konservativt parti, ett parti som inte tycker om grundläggande förändringar.

**Men är det en grundläggande världsåskådning? Är den inte påtvingad av auktoritära krafter inom ledarskapet?**

Den är påtvingad, men de har en mycket stark apparat, och de har byggt ett mycket sammanhållet parti. Under alla dessa år har de skoningslöst röjt undan all opposition och har lyckats behålla kontrollen över partiet. Jag misstänker att de mycket dåliga resultat det kommer att få under de förestående valen troligen kommer att få effekter.

Vid den senaste KKE-kongressen i april 2013 såg vi att det fanns allvarliga interna motsättningar, men ledningen lyckades bli av med de flesta avvikarna, och jag tror att allt kommer att bero på hur situationen kommer att utvecklas. KKE:s och en del av den yttersta vänsterns hela världsbild är att satsa på att Syriza kommer att misslyckas och förråda. De ber om det, och det finns en dimension av självuppfyllande profetia i det.

Detta perspektiv har spelat en roll, och vi måste ta med det i beräkningen – och det säger jag inte för att frita Syrizas ledning från sitt ansvar. Det faktum att dessa krafter gjorde allt för att isolera Syriza från alla andra krafter inom den radikala vänstern underlättade förvisso försöken att göra linjen och partiets taktik mer återhållsam.

De slår vad om att just Syrizas omedelbart förestående misslyckande kommer att leda till en radikaliserings av massorna och befria dem från deras reformistiska illusioner, men det är något som avvisas kategoriskt av allt större delar av det grekiska samhället, som ser det för vad det är, nämligen en helt oansvarig och galen linje. Resultat är ett slöseri med krafter, och det kan bara förändras om situationen hettar till under den kommande perioden.

**För första gången i Europa sedan perioden efter Andra världskriget har ett radikalt vänsterparti besegrat socialdemokraterna vid valurnorna. Syriza vann över Pasok tack vare sitt eget genombrott men också på grund av att de socialdemokratiska röstsiffrorna rasade samman. Tror du att dess övervikt kan fortsätta?**

Den chockterapi som har tillämpats i Grekland fick samma politiska resultat som i andra länder i den globala södern där den har tillämpats tidigare. Det gamla politiska systemet har fallit samman, och det är första gången det händer i ett västeuropeiskt land under efterkrigsperioden.

De två största partierna har drabbats av det: Pasok, ja, men också, om än i mindre grad, Ny demokrati. 2012 förlorade det 20% av sitt stöd, och fick den lägsta röstsiffran som högern någonsin har fått under hela den tid som Grekland har varit en självständig stat.

Pasoks kvalitativa sammanbrott är ännu allvarligare än vad siffrorna på nationell nivå antyder. I de största städerna kom Pasok på sjätte eller sjunde plats. I de flesta av de arbetardistrikt som brukade vara dess fästner besegrades de av nynazisterna i Gyllene gryning. Dess siffror bland 18-24-åringar blev bara 2,6%, och större delen av dess väljare (totalt 13,4% av rösterna) utgjordes av pensionärer och invånare i jordbruksområden och små städer på landsbygden.

**Så vi skulle kunna säga att Pasok i grekernas ögon har blivit fullständigt misskrediterat.**

Partiet har blivit fullständigt krossat. Det enda som i själva verket finns kvar i Pasok är resterna av dess gamla nätverk för att tillsätta tjänster i staten och partiet. De två partier som i tur och ordning hade makten efter att överstarnas diktatur hade fallit var masspartier, men också statspartier, det vill säga partier som var mycket nära knutna till staten och fördelningen av arbeten och resurser som de kunde kontrollera tack vare sitt grepp om statsapparaten.

Pasok och Ny demokrati fungerade med hjälp av nätverk för att tillsätta tjänster, och det innebar

inte bara den gamla sortens tjänster inom de befintliga eliterna, utan snarare ett utbyte av tjänster mot politiskt stöd, baserat på de större byråkratiska apparaterna, inklusive i fackföreningsrörelsen. Ny demokrati var verkligen ett "folkligt högerparti", ett Volkspartei jämförbart med den tyska kristdemokratin, och ett parti som kunde räkna med en ganska betydande facklig del.

### **Idag finns inga relationer mellan Syriza och Pasok ...**

Utanför Grekland är det svårt att tänka sig den avgrund som skiljer Pasok inte bara från den radikala vänstern utan från själva det grekiska samhället. Sedan 1990-talet, för KKE, och mitten av 2000-talet för Syriza, finns det inte på någon nivå möjligheter eller önskan om en allians mellan Pasok och den radikala vänstern.

### **Så anledningen till att det finns en mur runt Pasok är att resten av den grekiska vänstern inte längre betraktar det som ett vänsterparti.**

Man måste förstå en sak om den grekiska vänsterns språkbruk. Fram till 1974 fanns det inget socialistparti i Grekland, och i vårt politiska lexikon betyder att säga "jag är vänster" att "jag står till vänster om Pasok". Pasok har faktiskt aldrig betraktats som ett vänsterparti i ordets grekiska mening. I Grekland är vänstern knuten till den kommunistiska traditionen i ordets vidare mening. Och det utesluter socialdemokrater som Pasok.

### **Låt oss tala om det senaste årets nyorientering av Syrizas linje. Vad har hänt?**

Vad vi i grund och botten menar med partiets så kallade nya inriktning är det faktum att partiets diskussioner blivit diskussioner på två eller tre nivåer. Tsipras eller partiets ledning har utvecklat många diskussionsnivåer.

Partiets två främsta ekonomer – Giannis Dragasakis och George Stathakis, som är Syrizahögerns verkliga representanter, Stathakis på ett mycket mer direkt sätt, Dragasakis på ett mycket mer taktiskt manövrerande sätt – utvecklade sitt eget särskilda sätt att närma sig ekonomiska frågor, som systematiskt skilde sig från partikongressernas beslut eller partiets officiella ståndpunkt.

Tsipras har många gånger fått ingripa för att återupprätta någon sorts balans, men denna process innebar att de ursprungliga åsikterna – åsikterna från 2013 års kongress – mjukades upp. Dragasakis och Stathakis gjorde till exempel uttalanden om att en Syriza-regering aldrig skulle vidta ensidiga åtgärder i frågan om skulden, men partikongressens beslut sa uttryckligen att alla vapen är möjliga och att inget gick att utesluta om en Syriza-regering skulle utsättas för utpressning av sina långgivare.

Ibland har de båda varit oklara, beroende på vem de talat med eller publiken framför dem, till och med i frågan om att upphäva memorandumerna eller om Syriza krävde en avskrivning av hela eller bara delar av skulden.

För det andra har Tsipras rest omkring en hel del under den senaste perioden. Det var nödvändigt i och med att han är ledare för ett parti som fram tills nyligen hade omkring 5% av rösterna, och att han saknade all trovärdighet som statsöverhuvud. Han behövde öka sin trovärdighet för att inte tala om sina kunskaper om den internationella scenen.

Så han reste till ställen eller institutioner som stöds av huvudströmningarna eller till och med den ekonomiska oligarkin, som Ambrosettiforumet. Det är en sorts mycket exklusiva klubbar där väldigt viktiga affärs- och finansmän samlas och diskuterar. Intrycket var att han när han var där presenterade en mycket mildare version av partiets taktik.

Till exempel hänvisade han när han reste till New York och talade vid Brookings Institute upprepade gånger till New Deal och Franklin Roosevelt. När han reste till Austin, Texas, sa han att Syriza aldrig skulle överge euron, medan partiets ståndpunkt – och som han också sa själv senare – var att vi inte vill stanna kvar i euron ovillkorligt, utan förbehåll och så vidare.

Allt detta skapade ett intryck av att Syriza i ytterst centrala, strategiska frågor inte är helt klart, och

att det har olika diskussionsnivåer. På så sätt orsakas skepsis om Syrizas verkliga avsikter och hur beslutsamt det är att stå emot det tryck som varje vettig person är medveten om att en Syriza-regering kommer att tvingas möta.

Det har ständigt orsakat perioder av interna debatter och diskussioner i partiet – som tidvis har varit smärtsamma men icke desto mindre har lett till en del resultat. Jag tror att det var nödvändigt, men som jag sa ibland ganska smärtsamt. Till syvende och sist har det kostat, men Syriza har åtminstone inte offentligt tagit tillbaka sina grundläggande utfästelser.

Och vi ser detta nu, faktiskt. Trots bristen på klarhet angående hur dessa utfästelser ska uppnås, så har det blivit klart för alla, att det Syriza lägger fram har mycket lite att göra med något europeiskt socialdemokratiskt partis program idag. Det är ett program för ett verkligt brott med nyliberalismen och åtstramningarna. Syriza verkar föra fram en sorts politisk kultur som är knuten till en social, politisk och till och med ideologisk radikalism som fortfarande är klart inristad i partiets DNA.

Det betyder inte att det inte kan ske överraskningar, det innebär inte att det finns någon sorts garanti att saker och ting inte kommer att gå illa. Men det betyder att det finns en möjlighet till avgörande förändringar av styrkeförhållandena mellan klasserna. I Grekland är ett mycket bredare spektrum av folket nu medvetet att detta är den enda verkliga möjligheten, och att det om vi besegras kommer att bli ett nederlag för hela den kommande perioden.

**Så det har blivit en del biverkningar av denna process under den senaste perioden? John Milios är känd i den engelsktalande världen för sina böcker och nu för sin intervju i Guardian, och han verkar ha tagit avstånd från ledningen?**

Fram till nyligen hade inte Milios någon strategiskt annorlunda ståndpunkt inom den ledande ekonomiska gruppen (Dragasakis och Stathakis har lett det hela). Hans roll var att ge någon sorts marxistiska argument mot de som förespråkade en brytning, eller en klar brytning, med EU, och mer exakt i frågan om euron.

Milios förde fram en hel del marxistiska och radikala argument, och sa att en brytning med euron skulle innebära en devalvering av arbetet, en återgång till nationalistiska ståndpunkter. På ett sätt som han har tillkämpat sig teoretiskt under flera decennier, mer eller mindre anklagade han folk som förde fram grundtankar om att bryta med euron för att återanvända 1970-talets gamla taktik om ett ”utvecklat” centrum kontra periferin, och för att deras verkliga projekt var att utveckla en nationellt inriktad grekisk kapitalism.

Enligt denna uppfattning antogs en strävan att till varje pris undvika en brytning med euron innebära en nästan mytisk garanti för ett internationalistiskt och socialistisk perspektiv. När det kom till konkreta val innebar det att Milios försvarade Dragasakis’ och Stathakis’ milt reformistiska åsikter.

Milios började ta avstånd från detta på två nivåer. För det första i frågan om politiska allianser, där det var uppenbart att han med vissa förbehåll inte vill ha öppningar för personer som kommer från Pasok eller gamla element från etablissemanget. Han avvisar också en uppmjukning av programmets motstånd mot nyliberalismen, och jag tror att han blev mycket besviken på det faktum att Syriza när det kommer till kritan inte närmare går in på frågan om skattereformer (som var en av hans främsta grundtankar), det vill säga en djärv omfördelningspolitik – att ta från de rika och så vidare.

Det är helt oklart vad Syriza kommer att göra med bankerna, och vad det kommer att göra åt privatiseringarna. Det kommer säkert att upphäva åtminstone en del av mest skandalösa fallen av utförsäljning av offentliga tillgångar till löjligt låga priser. Men Dragasakis’ och Stathakis’ senaste uttalanden om banker och privatiseringar är inte särskilt uppmuntrande, och en klar reträtt från kongressens beslut och utfästelser.

Så detta är mycket viktiga frågor som en Syriza-regering kommer att ställas inför, inte ens på lång eller medellång sikt, utan direkt.

### **Kanske du kan säga något om den rad kandidater som majoriteten har utsett till de kommande valen?**

Jag tror att även detta är en verklig tvistefråga i partiet. På avdelningsnivå i partiet, och även på regional nivå, misslyckades så gott som alla försök av personer från den gamla politiska eliten – antingen lokalt eller nationellt – att infiltrera, att få poster eller positioner. De avvisades med överväldigande majoritet, och det är också ett tecken på att Vänsterplattformen och partiets ”breda vänster” inte är isolerade sektorer utan verkligen kan driva igenom sina åsikter i väldigt avgörande frågor.

Tsipras’ och ledningens reaktion blev först att systematiskt fördröja centralkommitténs möten, och på så sätt förlama denna nivå i beslutsprocessen. Därmed fick ledningen något av en blankofullmakt för 50 av de totalt 450 kandidaterna (det är 300 parlamentsledamöter men 450 kandidater) – vilket innebär att det är först nu som vi känner till kandidatlistornas slutliga sammansättning.

Tanken på samarbete med Dimar misslyckades på grund av reaktionen mot det. Många kandidater på lokal nivå avvisades också av de lokala förbunden och avdelningarna. Och nu är det en sorts dispyt om de personer som kommer att släppas ner på ett mycket uppifrån-och-ner sätt.

Å andra sidan är det faktum att Costas Lapavitsas har accepterats som kandidat en viktig utveckling. Det diskuterades redan under EU-valen, och i slutändan avvisades hans kandidatur av en majoritet inom partiledningen.

Detta är mycket viktigt eftersom Lapavitsas inte bara är en enskild person – han är verkligen en symbol för ett mycket specifikt och beslutsamt sätt att närma sig hela frågan om hur man ska hantera krisen, Europa, skulden, hela raden av ekonomiska frågor. Och att ha honom på kandidatlistan och som parlamentsledamot gör det mycket mer trovärdigt än när Syriza säger ”alla alternativ är faktiskt möjliga” – det innebär verkligen det.

### **Om Syriza blir störst i parlamentsvalen kommer det att försöka bilda parlamentarisk majoritet. Är det möjligt – och hur?**

Jag skulle inte utesluta en jordskredsseger för Syriza. I opinionsundersökningarna har det 35%, alltså inte så långt från absolut majoritet, eftersom det grekiska valsystelet ger ett bonus på 50 platser till det största partiet. Så det är möjligt och till och med troligt att Syriza kommer att få absolut majoritet.

Det är sant att det inte har några uppenbara allierade: KKE har uteslutit all allianser, medan Dimar, som var en del av den styrande koalitionen för ett år sedan, har raderats ut. Så det är en av de svårigheter som det står inför, men vi ska inte glömma att detta på sitt sätt uttrycker en central politisk fråga: en del personer vill trots allt lägga band på Syrizas ståndpunkter, och litar till de eftergifter som det måste göra för att skapa allianser.

De grekiska väljarna är medvetna om detta, och kan mycket väl ge Syriza en klar majoritet så att det kan genomföra sitt program utan att tvingas göra eftergifter för att få en parlamentarisk majoritet.

### **Vad tror du om Ny demokratis inställning, som spelar en hel del på den ”röda faran” och rädslan för kaos om Syriza vinner?**

Vi bör inse att inte bara högern utan också mitten-vänstern – eller det som återstår av den – efter fyra år av memorandum är ytterst auktoritära partier, förespråkare av en järnhård politik.

Den nuvarande premiärministern, Ny demokratis Antonis Samaras, kommer från partiets nationalistiska del, och han har en omgivning som till största delen kommer från extremhögern. Det är en stockkonservativ höger som spelar på delar av den grekiska befolkningens djupt liggande



antikommunistiska reflexer.

Så regeringen utnyttjar en fruktans retorik: de har inga andra argument. Och det är en del av deras auktoritära, ”kraftfulla” syn på politiken. Om Syriza misslyckas så kommer landets framtidsutsikter att vara mycket reaktionära och auktoritära.

### **Vilka är Syrizas prioriteringar för Grekland?**

Det finns fyra viktiga saker att arbeta med – och här sätter jag inte upp dem i någon speciell ordning. Den första utgörs av nödgärder för att ta itu med de mest chockerande sidorna av de senaste årens katastrof: att koppla in elektriciteten till alla hem, ge skolmat till alla barn, och återupprätta en sjukvård värdig namnet – som saker och ting är nu är en tredjedel av befolkningen utesluten från sjukvårdssystemet.

Den andra saken: att avveckla memorandumens hårda kärna. Det skulle innebära att återställa minimilönen till vad den var före 2010, liksom kollektivavtal och social lagstiftning som fullständigt har ödelagts. Det skulle öppna ett handlingsområde för arbetarna och leda till omedelbara förbättringar. Vi måste också avskaffa de absurda fastighetsskatter som staten har avtvingat befolkningen under flera år. Allt detta är icke förhandlingsbart.

Den tredje saken att arbeta med är skulden – och där kommer det att bli en del förhandlingar. Det finns inte en chans att reda upp Grekland så länge räntebetalningarna på skulden under memorandumregimen fortsätter att mala sönder landet.

Det har skett ett blodbad av nedskärningar på de offentliga och sociala utgifterna för att frigöra budgetöverskott för att betala av på skulden och undanröja behovet att finansiera den. Det går inte att genomföra. Budgetöverskottet kan aldrig bli tillräckligt stort för att täcka kostnaderna att betala räntan på skulden, vars tryck har ökat när BNP har fallit – och nu nått 177% av BNP.

Vi måste hitta en lösning på detta. Syriza kommer att kräva en lösning lik den som krävdes i Tyskland 1953: det vill säga att skriva av större delen av skulden och betala tillbaka resten inom ramen för en tillväxtklausul.

Men vad ska vi göra om européerna vägrar? Än en gång finns alla möjliga alternativ, men Syriza kommer inte att backa och låta sig bli utsatt för utpressning på samma sätt som den cypriotiska högerpresidenten Anastasiades blev på våren 2013, när parlamentet i hans land enhälligt avvisade den räddningsplan som EU föreslagit.

Det fjärde att arbeta med är att sparka igång den ödelagda ekonomin, för att ta itu med den massiva arbetslöshet (26%, och 50% bland unga) som Grekland för närvarande upplever. Det är faktiskt bara offentliga investeringar som kan ge sig i kast med detta. Det är en mycket komplicerad fråga, men vi måste få igång ekonomin igen på ett sätt som svarar mot sociala och miljöbehov, helt olikt vad vi har för närvarande.

**Så låt oss tänka oss att valen har ägt rum och Syriza har fått en absolut majoritet utan att behöva lita till en opålitlig allierad. En jordskredsseger. Som du vet skrev Paul Mason en artikel om vilka faror det skulle finnas för Syriza under de första veckorna efter en sådan händelse, och det enorma tryck som det skulle utsättas för, både från marknaden och EU.**

**För närvarande är Tsipras' linje att få EU att visa sina kort och satsa på att det kommer att räcka, att den kris som Grekland skulle orsaka i eurozonen skulle räcka för att lugna ner saker och ting. Vad tycker du om den strategin, och hur förberett är Syriza för den sortens påtryckningar?**

För det första inser ni inte hur våldsamt den allmänna politiska klimatet och valkampanjer är i Grekland. Och det var fallet 2012. Årligt talat liknar det mer en valkampanj i ett latinamerikanskt land än ett europeiskt.

Hela den taktik och den sorts retorik och diskussion som både den nuvarande regeringen och media använder är att utmåla Syriza som en i grunden orättmätig kraft. Det är den djupare innebörden: att säga, att när Syriza kommer till makten så kommer det att bli ett fullständigt undergångsscenario – att Grekland kommer att kastas ut från eurozonen, att hyllorna i affärerna kommer att gapa tomma. De sätter till och med ihop fotonontage med tomma, eller påstått tomma, hyllor i Venezuela eller Argentina, med budskapet, ”Detta är vad som kommer att hända i Grekland.”

På sätt och vis har dessa hotelser varit till god hjälp, speciellt de många uttalandena från EU-tjänstemän under den senaste perioden. Alla är mycket fientligt inställda till Syriza, och alla riktade någon sorts hotelser. Syriza måste stå upp mot det, det måste se denna situation i vitögat. Den nuvarande taktiken är att vi inte kommer att ompröva våra krav, vi kommer inte att vattna ur dem.

Å andra sidan vill Syriza lugna väljarna med att det finns folk och krafter i Europa som är mer öppna för förhandlingar och någon sorts eftergifter. Tsipras till exempel, skrev en mycket beklaglig artikel där han antydde att de italienska och franska regeringarna hade tagit visst avstånd från åtstramningspolitiken.

Nu betonar de uttalanden från tyska socialdemokrater eller en artikel i *Bloomberg* som påstår att det inte är möjligt med någon ”Grexit” – att det inte är något sannolikt scenario, att ingen överväger det. Men kärnfrågan är att det sätt på vilket Syriza framställs i ledande europeiska media har förändrats under de allra senaste veckorna eller dagarna.

Vad betyder denna förändring? Tidigare var linjen, ”Det här är hårda vänstermänniskor och de är ett hot, och vi bör gå mot dem och krossa dem och så vidare.” Öppet fientlig. Nu är tonen, ”De är faktiskt förståndigare än de verkar, och hursomhelst kommer inte så mycket att förändras.”

Så summan av kardemumman är att vad man än gör så kommer man att tvingas vara kvar inom de existerande ramarna, och vissa personer spelar ”den goda polisen” och andra spelar ”den elaka polisen”. Men verkligheten är att järnburen finns kvar och det kommer faktiskt inte att finnas något manöverutrymme.

Jag tycker att den sansade ståndpunkten i partiet upp till en viss gräns är förstående – som en sorts mer defensivt resonemang kanske kan vara nödvändigt under vissa omständigheter – men problemet är att det inte förbereder folket i samhället för det som oundvikligen kommer att komma om Syriza segrar, nämligen att ett beslut att helt och fullt genomföra sitt program kommer att visa sig vara mycket konfronterande, både inrikespolitiskt och med resten av EU.

Återigen tror jag att Syrizas vänster har en roll att spela till och med under kampanjen, genom att på ett mycket lojalt sätt förbli programmet troget och så vidare, men betona det faktum att saker och ting inte kommer att bli så lätta, att vi ska vara redo för en svår kamp, och vi måste betona detta beroende på tidpunkten och de olika svagheter hos majoritetens ståndpunkter.

Men Tsipras spelar också ut det kortet ibland, så det är ett ständigt spel för att balansera dessa olika motsättningar. Om man betraktar saker och ting på ett visst avstånd så ligger motsättningarna i situationen själv, i den meningen att det skulle varit svårt att inte ha den sortens motsättningar i det aktuella läget.

Vi talar om en situation där de sociala mobiliseringarna under en ganska lång period har befunnit sig på en mycket låg nivå, och sammanhanget är parlamentariskt, inte ett uppror. Styrkeförhållandena internationellt är till Syrizas nackdel, trots den senaste utvecklingen i Spanien. Allmänt sett är det helt klart att en Syriza-regering kommer att vara helt isolerad i Europa.

**Låt oss ta itu med frågan om skulden och euron, som är de största sprickorna och avgörande frågor inom den radikala vänstern. De tas delvis upp både av Vänsterplattformen i Syriza och av Antarsya.**

**Det är centrala frågor som de hävdar att majoriteten inte hanterar på ett tillfredsställande sätt, undviker eller försöker fiffla med. Kan du säga något om både deras symboliska betydelse och mer konkret deras strategiska betydelse, i ljuset av en möjlig seger för Syriza?**

Det är flera frågor i en här. Låt oss starta med den symboliska nivån: jag tror att det, vad gäller ideologiskt herravälde, inte finns någon tvekan om att den grekiska härskande klassens ideologiska herravälde har grundat sig på ett europeiskt projekt – tanken att Grekland genom att ansluta sig till den europeiska integreringen skulle bli ett ”modernt” land, ett ”utvecklat västeuropeiskt” land, och definitivt och oåterkalleligt skulle komma med i klubben bestående av Västeuropas mest utvecklade och avancerade samhällen.

Så det är en sorts långlivad fantasi, tror jag, som funnits hos den grekiska nationen sedan självständigheten att så att säga bli en fullt accepterad del av Västeuropa. Och under det första decenniet efter anslutningen till euron verkade det som om denna fantasi hade blivit verklighet.

Man ska givetvis inte underskatta eurons symboliska styrka: här kan vi tänka på Marx’ analys av pengarnas och valutans roll, och allt det symboliska värde som knutits till den. Och det fungerade. Alla vet att Grekland – liksom de andra ländernas i Europas periferi – före krisen, innan memorandumerna, hade det största stödet både för det europeiska projektet och för den gemensamma valutan.

Jag tror att det är en typisk mentalitet hos ett underordnat land. Detta stöd har givetvis minskat dramatiskt under krisen, men verkligheten är i själva verket mycket mer kluven än så: å ena sidan finns misstro mot EU, eftersom den genomdrev memorandumerna och trojkans styre.

Å den andra verkar det som om folket i desperation hänger fast vid de sista resterna av sin tidigare symboliska status. Så de är ibland mer desperata över att förlora sin status eller sin förmodade status som fullvärdiga medlemmar i ”klubben” av mest utvecklade europeiska länder. På en förnuftsmässig nivå är alltså saker och ting ytterst komplicerade.

Nå, angående politiska strategier: strömningarna i Syriza, och mer exakt de strömningar som kommer från en viss eurokommunistisk bakgrund (och i mindre omfattning de strömningar som kommer från en rörelsebakgrund) uppvisar ett starkt stöd för det europeiska projektet som sådant.

I motsats till detta är de strömningar som kommer från KKE:s vänster (vilket i huvudsak är fallet med Vänsterströmningen) traditionellt mycket fientligt inställda till en integration i Europa, och de har redan från krisens början haft en mycket mer negativ inställning till euron och hela strategin, och EU som en institution eller rad av institutioner.

**Men inte ur ett vänsternationalistiska perspektiv?**

Jag tror att det är ett misstag att säga att de strömningar som härrör ur KKE är vänsternationalistiska. Det finns en tradition av vänsterpatriotism, som hänger starkt ihop med den antifascistiska perioden. Men om man till exempel tar konflikten med Makedonien, eller till och med relationerna till Turkiet, så har KKE och folk som har sitt ursprung i KKE haft ytterst vänliga ståndpunkter om Turkiet, eller i fallet Makedonien där KKE var det enda partiet som inte ingick i det så kallade nationella samförståndet i början av 1990-talet mot att erkänna Makedonien nationellt.

I Syriza har Vänsterplattformens styrkor utvecklat en principiell kritik av EU som sådant och ser Grekland som en del av eurozonen som en av problemets viktigaste dimensioner. Om man inte är beredd att bryta med eurozonen och det visar sig vara det enda återstående alternativet om det blir samma sorts utpressning som i fallet Cypern, då är ens händer bundna redan på förhand.

Majoriteten i Syriza var starkt mot denna taktik och lade fram argument som ytligt sett verkade vara vänster, och sa att ett sådant sätt att närma sig frågan leder till en återgång till nationella lösningar.

De kritiserar inte bara en bristande internationalism utan till med en avsaknad av antikapitalism, eftersom, hävdar de, det projekt som ligger bakom detta är en återgång till en nationalistisk kapitalism. Och det var till stor del i linje med vad resten av den europeiska radikala vänstern sa.

### **Under påverkan från Antonio Negri eller den sortens åsikter?**

Vad gäller majoriteten i Syriza tror jag inte att det är Negri. Negri kan ha spelat en roll i fråga om de mer rörelseinriktade delarna, men vad gäller Syrizas majoritet tror jag att den viktigaste rollen spelas av Die Linke och Rosa Luxemburg Stiftung. De spelar en roll för att sprida ett antal teman som ett program för att reformera EU internt, en förståelse av krisen, och om att vägen att komma ur den i huvudsak är en fråga om omfördelning.

Och bakom det ligger tanken att vi måste förändra styrkeförhållandena på EU-nivå och undvika alla ensidiga åtgärder på nationell nivå. Varje annan strategi sägs innebära en tillbakagång eftersom det tyder på en nostalgi för den gamla nationalstaten och så vidare. Så lät det i diskussionen. Frågan om euron blev en skiljelinje.

Den andra frågan, som är minst lika viktig, är frågan om skulden. Här ser inte debatten likadan ut och låter inte likadant. En del av de personer som är för att inte bryta med euron är för en radikal inställning rörande skulden. De tänker sig på allvar att det kan bli oundvikligt att låta bli att betala skulden eller att det åtminstone måste övervägas som ett vapen i förhandlingarna om att omstrukturera Greklands skuld.

Majoriteten i Syriza har fortfarande som taktik att man kan skilja dessa två frågor åt och inleda processen kring diskussionen om skulden. Enligt denna logik befinner vi oss, eftersom det inte är förhandlingsbart att bryta med åtstramningarna och memorandumerna, i en ställning av omvänd utpressning, de svaga mot de starka. Man bryter med åtstramningarna ensidigt, och därmed har Merkel och de andra inget annat alternativ än att gå med på en positiv omstrukturering av skulden till förmån för gäldenärslandet.

Jag tror att detta sätt att diskutera i sig själv är ett cirkelresonemang. De verkliga tvistefrågorna är dessa: alla är överens om att en brytning med åtstramningarna och att agera ensidigt i frågan om memorandumerna är den enda utvägen ur den nuvarande situationen. Och i denna fråga kan vi få stöd från majoriteten av det grekiska samhället, så det är en avgörande aspekt.

Då är frågan om detta kan ske inom ramen för eurozonen eller ej? Detta tror jag fortfarande är en öppen fråga, och bara praktiken kommer att ge ett faktiskt svar.

Min, och Vänsterplattformens, uppfattning är att dessa problem inte går att lösa utan att ta itu med denna fråga. Frågorna om skulden och memorandumerna är de avgörande testen för Syriza-majoritetens taktik.

Å andra sidan blev KKE:s inställning mycket snabbt, nästan omedelbart: ”Detta är en felaktig diskussion, vi bryr oss inte om valutan.” Den officiella parollen är, ”Varken euro eller drachmer, om vi befinner oss under kapitalismen kvittar det om vi är för EU eller ej.” De säger att de som kräver en brytning med euron är de farligaste fienderna, eftersom det är en avledning från klasskampens verkliga mål och så vidare.

### **Varken drachmer eller euro, men rubel och internationell socialism!**

Tja, vi kan stryka rubel ur ekvationen nu, men ja någon sorts mytisk arbetarmakt. Det förvandlas till en omedelbar demarkationslinje mellan reformister och revolutionärer, och (a) underskattar därmed fullständigt styrkeförhållandena i det grekiska samhället och den radikala vänsterns egentliga ställning, och (b) blandar samman ett mer strategiskt mål med övergångsmål och -krav.

Och denna ultimatism, som framställer denna fråga som en förutsättning för all sorts radikal eller gemensam politisk taktik, har på ett avgörande sätt tillbakavisats under de nuvarande förhållandena.

Den kommer mycket snart att prövas i verkligheten. Vi kommer att få reda på om det går att bryta med åtstramningarna och bli kvar inom eurozonen. Hittills talar allt mot att det är möjligt.

Det är budskapet både i den sorts utpressning som Irland och Cypern har utsatts för på senare tid, och de europeiska regeringarnas nuvarande sätt att ställa frågan: ”Okej, kanske det är oundvikligt med Grexit såvida ni blir kvar inom det nuvarande systemet, kanske ni inte är så farliga eller hotfulla som ni verkar eller låtsats vara, och därför kommer ni mycket snabbt att följa i fotspåren på den senaste tidens andra vänsterregeringar i olika europeiska länder, till att börja med Frankrike.”

Så jag tror att det som kommer och det som ligger framför oss kommer att ge Vänsterplattformen rätt, men det rätta sättet att närma sig denna tvistefråga är inte att ta itu med euron som en nödvändig förutsättning utan också bestämt avvisa tanken att vi ska godta uppoffringar eller eftergifter för att bli kvar i eurozonen.

**Men inskränker inte detta på sätt och vis skillnaden mellan majoriteten och Vänsterplattformen i denna fråga till ett bedrägligt val? Skillnaden verkar inte vara så stor och en hel del av den är beroende av officiella uttalanden, som delvis är ett spel: bluffa, utmana och syna Merkel och kompanis bluff. Det verkar inte särskilt viktigt.**

Jag tror att det är mycket viktigare än du påstår att det verkar. På pappret kan man ha en text som återspeglar den sortens kompromiss: ”vi kommer inte att acceptera uppoffringar för euron”, ”alla alternativ är möjliga, men vi väljer att inte lämna euron som sådan”, och det är verkligen den sortens formuleringar som återfinns i alla de centrala partidokumentet. Men denna kompromiss är mycket ostadig, och det som har skett har slutligen avslöjat den.

Det finns således å ena sidan en uppfattning att ”vi ska behålla euron” och å den andra ”vi ska förbereda oss på alla möjliga sorters initiativ och mål.” Det konkreta resultatet är att Syriza är oförberedd. Det finns ingen plan B. Partiet, det grekiska samhället, folket, har inte förberetts. Och detta faktum utnyttjas fortfarande som ett sätt att utöva utpressning mot den grekiska befolkningen och kommer utan tvivel att användas i framtiden för att utöva utpressning mot en regering under ledning av Syriza.

**Bara så vi är klara över det: vi talar om att lämna, eller möjligen lämna, eurozonen, inte EU? Ingen i Syriza föreslår att lämna EU?**

Inte helt sant. Åtminstone Vänsterströmningen är mot EU som sådant.

**Men man kan tänka sig att Grekland blir kvar som medlem i EU men utanför eurozonen?**

Tja, ja, men det reser också frågan om de europeiska fördragen som sådana och i vilken mån de är förenliga med någon sorts alternativ väg. Ur det perspektivet kan man säga att Vänsterfrontens ståndpunkt i Frankrike angående olydnad gentemot de europeiska fördragen åtminstone på pappret är tillämplig här. Bortsett från att det, som vi har sett under de senaste valen, trots att det fanns med i programmet och på papper som en ståndpunkt aldrig har fått stöd officiellt och utvecklats och försvarats.

Debatten är mer utvecklad i Grekland eftersom detta verkligen har blivit av intresse i debatten i samhället i stort och inte bara i snäva intellektuella kretsar eller bland aktivister. Och jag tror att det finns värdefulla lärdomar att dra därifrån för den europeiska vänstern i allmänhet.

**Hur hänger NATO ihop med allt detta?**

Jag tror att motstånd mot NATO fortfarande till mycket stor del är en del av den grekiska radikala vänsterns genetiska kod. Men ända sedan krisens inledning har motstånd mot trojkan trängt undan allt annat. Det är till och med så att Obamas USA nu av många, till och med inom vänstern, anses vara mer välvilligt än Merkels Tyskland.

Jag tror att det finns en del inom Syriza som troligen ser USA som en motvikt till ett Merkel-

dominerat EU. Jag håller inte med om det, och jag tror att det finns ett mycket högt pris för den sortens alternativ. De personer som säger sådana saker i Grekland har en benägenhet att stöda den grekiska statens och de politiska eliternas utrikespolitik, nämligen en allians med Israel och att försöka utnyttja Israel som ett kort gentemot Turkiet, och på så sätt vända upp och ned på den traditionella axeln eller alliansen mellan Grekland och arabvärlden eller åtminstone delar av arabvärlden.

Jag är helt oense med detta, men man måste inse att det ändå är så att uppfattningen att huvudmotsättningen ligger i Europa och med Tyskland på något sätt har knuffat undan frågan om den amerikanska imperialismen.

### **Så att lämna NATO är inte en del av programmet?**

Det är också en del av den interna debatten i Syriza. Vänsterplattformen som sådan är väldigt mycket för att ensidigt lämna NATO, men de formuleringar som dominerar inom den radikala vänstern är att kräva att ”upplösa NATO”. Det är samma sak som med skulden. Vi ska förhandla om skulden, men vad händer om motparten inte håller med om ens förslag? Vad betyder det att ”upplösa NATO”? Jag vet faktiskt inte.

Men jag håller med om att detta inte är den främsta prioriteringen för den grekiska regeringen. Man kan inte öppna alla fronter samtidigt. Och den viktigaste fronten att öppna nu är förvisso med trojkan och de länder som dominerar EU.

**Och angående skulden, och rätta mig om jag har fel, så får jag intrycket att Vänsterplattformen, åtminstone den senaste artikeln från Heiner Flassbeck och Lapavitsas, talar om att annullera en del av skulden och verkar tona ner aspekten att medborgarna ska granska skulden, som var mycket populär inom Attac och under processen i Ecuador, som en process av deltagande där befolkningen skulle öppna statens böcker och undersöka all korruption och den orättvisa fördelningen och själv återta kontrollen över statens finanser.**

**Det verkar inte vara särskilt centralt nu. Det verkar inte betraktas som en särskild politisk massprocess. Är det riktigt?**

Det finns många frågor här. En granskning av skulden var ett av de krav som antogs vid Syrizas kongress och framförs som sådant i slutdokumentet. Men det är ett av de beslut som har tystats ner av majoriteten.

Ännu mer oroande är att det, trots att det inleddes en kampanj kring denna fråga under krisens första två år, har skett en mycket allvarlig nedgång för denna sortens krav, och det verkar inte vara någon särskilt framträdande fråga i den offentliga debatten.

Lapavitsas' texter betonar denna fråga starkt. När han skriver artiklar ihop med Flassbeck måste han följa en mer samförståndslinje, och vissa teman läggs åt sidan, bland annat detta. Det är en av de frågor som på ett mycket positivt sätt skulle kunna drivas av en internationell kampanj, eftersom det kan vara ett tema kring vilket ett brett spektrum av krafter skulle kunna mobiliseras.

Men det kan inte föras någon verklig diskussion om skulden förrän man besvarar frågan: ”Vad ska vi göra om den andra sidan säger ’nej’?” Många av debatterna sedan 2012 har en tendens att suddas ut denna fråga genom att anta att det på något sätt är oundvikligt med eftergifter från motparten. Det är helt enkelt inte sant.

**Låt oss anta att vi befinner oss i juli 2015. Syriza har vunnit i de allmänna valen, Vänsterplattformens ståndpunkt har bekräftats, det sker en Grexit från eurozonen, memorandumerna sägs upp och banksystemet nationaliseras åtminstone delvis, privatiseringarna upphör och så vidare. Vilken sorts samhälle skulle Grekland se ut som i juli 2015?**

**Vi vet alla att socialism i ett land inte fungerar. I vilken mån skulle en vänstersocialdemokrati i ett fattigt, underutvecklat land i Europa utan tillgång till internationella lån, uteslutet från eurozonen, kunna förändra saker och ting. Vilken sorts samhälle skulle det bli?**

För det första, med tanke på den situation du har beskrivit, kommer den bild du gav av situationen på sommaren 2015 att bli startpunkten för Greklands inställning av betalningarna, Ty i sommar ska ett antal stora betalningar göras på den grekiska skulden, och i ett läge där Grekland låter bli att betala, och efter ett efterföljande utträde eller uteslutning ur eurozonen, ställs vi inför en rad svårigheter.

Men varje hittillsvarande experiment i historien med samhällseliga förändringar har ägt rum i en fientlig internationell omgivning. Och där är begreppen tidpunkt och tidsmässighet helt avgörande. Politik handlar i grund och botten om att ingripa i en visst ögonblick och rubba den förhärskande världsbilden och uppfinna en ny. Strategiskt är det naturligtvis inte möjligt att genomföra socialism i ett land. Och en samhällselig omvandling i Europa kommer bara att äga rum om det finns en växande dynamik kring den.

Så mitt svar skulle vara detta: det kommer förvisso att bli tufft för Grekland, men ändå hanterbart om det finns ett starkt socialt stöd för de mål som regeringen och politiken för fram.

En vänsterregering i Grekland som rör sig i denna riktning kommer att skapa en enorm våg av stöd från stora delar av den allmänna opinionen i Europa, och i en omfattning som vi inte kan tänka oss kommer det att stimulera den radikala vänstern i länder där den har möjligheter att ingripa kraftfullt.

Spanien är den mest uppenbara kandidaten för att utvidga ett scenario som i Grekland, men jag tror, även om det för tillfället verkar osannolikt, att Frankrike också kan vara en svag länk i EU om vindarna från söder blåser tillräckligt hårt.

**Men vi har erfarenheter av ett samhälle som liksom Grekland är en kapitalistisk samhällsformation med en privat bourgeoisie och styrs av en radikal reformistisk eller till och med revolutionär regering, som också råkar ha en enorm fördel som den kan utnyttja, nämligen oljereserver, och som också har lyckats få en del stöd från resten av kontinenten, med välvilligt inställda eller till och Chavez-vänliga regeringar.**

**Situationen i Grekland är mycket sämre än för den bolivarianska revolutionen – färre fördelar och mindre internationellt stöd. Och situationen är inte så lysande i Venezuela idag. Så vilka reserver av tillit kan vi vädja till om att den grekiska situationen kommer att leda till bättre resultat?**

För det första rör det sig i Venezuela om ett experiment med samhällseliga förändringar som har pågått i 15 år. Den fanns ingen stark radikal vänstertradition i Venezuela, ingen tradition av social kamp som är jämförbar med Grekland eller resten av Latinamerika. Venezuela betraktades som ett Dubai eller ett emirat i Latinamerika. Läs bara Alejo Carpentiers roman *Den förlorade porten* för att få en känsla för hur ett samhälle omvandlas på utomordentligt kort tid, när ett underutvecklat samhälle mycket snabbt går till något som liknar Saudiarabien eller emiraten.

Politiskt, socialt och ekonomiskt är Grekland ett mycket mer utvecklat kapitalistiskt land än Venezuela: dess samhällsstruktur, dess politiska tradition, konstitutionen, samhällsklassernas och samhällskrafternas uppbyggnad ligger mycket närmare ett genomsnittligt västeuropeiskt land.

**Men med en stor småbourgeoisie...**

Ok, en stor småbourgeoisie, men absolut inget jämförbart med Venezuela, där den informella ekonomin utgjorde omkring 50% av befolkningen, i synnerhet efter de nyliberala reformerna. Ovanpå det var oljereserverna ett kraftfullt vapen, men de hindrade också varje omvandling av Venezuelas ekonomiska struktur. Så det är ett tveeggat vapen.

Så min uppfattning om Grekland är, (a) om vi skulle få en period på 15 år där det inte sker några kvalitativa framgångar men en samhällsomvandling, så vore det utmärkt; (b) Grekland ligger förstås i utkanten, men det är den inre periferin på centrum, så det innebär att det grekiska experimentet kanske kan bli mer destabiliserande för det kapitalistiska systemet än Venezuela; (c) de sociala och politiska krafternas samlade politiska erfarenheter i Grekland – och jag vill inte förminska den enorma betydelsen av det som har hänt i Venezuela – är helt enkelt inte jämförbara.

Grekland har en mycket rik tradition av social kamp. Det som skiljer solidaritet med Grekland från tidigare former av solidaritet är att det nu inte handlar om att uttrycka solidaritet med länder som geografiskt ligger väldigt långt bort och skiljer sig betydligt i fråga om samhällsstruktur och utvecklingsnivå.

Grekland ligger i periferin, om ni så vill, men det är Europas periferi. Politiska processer i Grekland har en förmåga att sprida sig som är mycket större och mer direkt i denna del av världen än processerna i Latinamerika, eftersom den grekiska krisen är en del av den europeiska kapitalismens större kris. Och trots sin nuvarande ställning – som skiljer sig avsevärt från den ställning det hade förr – är Europa fortfarande en av det kapitalistiska världssystemets viktigaste centrum.

### **Hur är det med den inrikespolitiska oppositionen? Hur troligt är det med ett scenario som i Chile om trycket från EU inte räcker?**

Jag har läst en hel del om Chile på senare tid, bland annat en underbar bok av Franck Gaudichaud om arbetarkampen och sociala rörelser under Unidad Popular.

Den stora skillnaden mellan Grekland och Chile var att det i Chile helt klart fanns en arbetarrörelse som rörde sig framåt, och starka partier inom den socialistiska och kommunistiska vänstern med djupa rötter bland folkmassorna. Vi har inte den sortens sociala och politiska undersåtar i Grekland och Syriza är verkligen inte ett massparti med band till arbetarklasserna och massorna på landsbygden, jämförbart med vad Unidad Populärs partier och den yttersta vänstern hade i Chile på den tiden.

Å andra sidan är motståndarna lika grymma som någonsin. Så ekonomiskt sabotage är självklart ett alternativ för att strypa en vänsterregering i Grekland. En annan möjlighet är givetvis en spänningens strategi. Detta måste tas på allvar.

Idag kommer inte huvudfaran från armén. Händelser på senare tid har visat att det hittills inte finns några nätverk inom armén som på kort sikt kan mobiliseras i riktning mot en kupp. I motsats till detta finns det betydelsefulla nätverk av den sorten inom polisen, inom delar av domarkåren och det vi kan kalla den djupa staten.

Och ni vet så klart att Gyllene gryning avslöjade det. Vi får inte glömma, att när Gyllene grynings ledning arresterades, så arresterades också två viktiga kadrer inom den grekiska polisen och en person från den grekiska underrättelsetjänsten på grund av sina band till organisationen.

Så jag tror att det kommer att vara det viktigaste hotet mot Syriza. Detta och media. Det är uppenbart att grekiska media är en motsvarighet till venezuelanska media. Den sorts språkbruk de använder – deras enorma angrepp på Syriza – det verbala och symboliska våld de utnyttjar röjer vägen för något mer våldsamt och konkret.

**Kan du tala om en möjligen negativ dialektik mellan dessa statens styrkor och anarkisterna eller de autonoma eller de ultravänsteristiska elementen – åsikten att motstånd från utomparlamentariska krafter, som är såbara för provokatörer och så vidare, kan utnyttjas som ursäkt för att öka trycket och polisens styrka och sedan provocera fram händelser som de sedan kan dra fördel av?**

Man kan givetvis inte utesluta det, eftersom det är ett ytterst dunkelt scenario. Man jag skulle vilja



säga att den anarkistiska miljön är en mycket verklig strömning i det grekiska samhället. Den representerar i själva verket en viss samhällssektor, huvudsakligen bland unga. Den är naturligtvis en samling av ytterst olika saker, och många av dem är väldigt outvecklade och det är svårt att tala om strömningar, trender och så vidare.

Men en stor del av denna miljö är väldigt positiv till Syriza. Syriza har intagit en väldigt bra inställning mot ett statligt auktoritärt styre, och har ofta försvarat anarkister och folk som har arresterats. Det har försvarat rättigheterna för folk som har ställts inför rätta efter sammandrabbningar med polisen och så vidare.

Det finns en speciell organisation som är närstående partiet, Nätverket för sociala och politiska rättigheter, som är mycket aktiv med att försvara rättigheterna för personer som har förföljts av polisen, inklusive personer i den väpnade kampgruppen 17 november och anarkister som varit indragna i en sorts stadsgerilla. Många personer i partiet har framträtt och framträder fortfarande inför rätta för att vittna till förmån för de som anklagas.

Så det innebär att åtminstone den anarkistiska miljöns mest politiskt medvetna (men mycket betydande) delar har en positiv inställning till Syriza. Det som hände kring Nikos Romanos är också talande. Syriza hade en mycket klar, mycket positiv ståndpunkt – Tsipras ingrep själv kraftfullt för att få ett positivt resultat av hungerstrejken. Så den sortens strider måste vinnas på rätt politisk nivå, och vi behöver hitta ett område där vi kan förhålla oss politiskt till delar av den miljön.

### **Jag tror att alla namn som vi har nämnt hittills är män. Hur är det med genusstämningen i Syriza?**

Som politisk kultur är Syriza en politisk strömning som är minst macho enligt grekiska normer. Det är den politiska sfären som historiskt sett har mest band till feminismen och HBTQ-rörelserna, och det brännmärks regelbundet för att vara ett parti av homosexuella, för att försvara minoriteter.

Det har ett par mycket starka kvinnliga personligheter, där den troligen mest framstående är Zoe Konstantopoulou, en mycket berömd advokat som jag tror kommer att spela en roll i framtida regeringar som domare, och som högern angriper på ett ytterst sexistiskt sätt. Hon är mycket karismatisk.

Vi har också Nadia Valavani, en annan historisk person från kampen mot diktaturen, som på den tiden var medlem av ungt kommunisterna, och nu är mycket aktiv i fråga om utrikespolitiken. Eller Rena Dourou som har valts till prefekt för Atticaregionen. Syrizas parlamentsgrupp är den grupp som har överlägset bäst könsbalans i det grekiska parlamentet, och jag tror att det kommer att fortsätta i det nya parlamentet.

Men det finns fortfarande en stor könsklyfta och det finns en hel del att göra. Det finns kvotering till Syrizas organ. Det finns en kvot på 35-40% till centralkommittén. Jag tror också att det när det gäller kandidater i valen finns ett mycket starkt engagemang att nå något som liknar könsjämvikt. Så det är ett ständigt arbete på alla nivåer.

Men det finns ett gap mellan detta och vad man får i fråga om folk som faktiskt bli valda, men jag vill verkligen understryka det faktum, att när det gäller politisk kultur representerar Syriza – i frågor som genus, minoritetsfrågor, HBTQ-rättigheter – något särpräglat, något som bryter med resten inom den grekiska politiken.

**Vad gäller internationell solidaritet: en hel del kommer att hänga på i vilken omfattning Syriza kommer att kunna nå förbi de traditionella kanalerna. Vilka former ska det ta konkret, med tanke på att radikala vänsterkrafter för tillfället inte har statsmakten någonstans i Europa? Och vad är möjligt i fråga om solidaritet, utöver att bygga klasskamp – och utanför Europa, i USA, där Jacobin har sin bas?**

Man behöver ta itu med tre saker här. Den första är att vi behöver solidaritet från rörelserna. I händelse av en Syriza-regering efter 25 januari behövs det en omfattande solidaritetsrörelse för att bryta Syrizas isolering och så mycket som möjligt hindra de europeiska regeringarna från att utöva utpressning mot den. Vi behöver stöd i konkreta frågor som skulden, åtgärder för att bryta med åtstramningarna och så vidare. Så det är en sida.

### **Så något som liknar Bourdieus uppfattning om en europeisk församling av sociala rörelser?**

Jag ska komma till det. Den andra nivån är att det finns ett avgörande behov att bryta den politiska isoleringen som sådan, så den bästa solidariteten för Grekland är att uppnå politiska framgångar i era egna länder och förändra styrkeförhållandena. Det finns när det gäller detta förstås en hel del, troligen alltför stora, förhoppningar på Grekland, men utan dessa överdrifter kan man faktiskt inte mobilisera och fånga folks fantasier.

Så det är en nödvändig dimension, att utlösa verkliga politiska framgångar. Podemos uppgång är bästa möjliga nyheter för Syriza. Bara det faktum att det politiska landskapet förändras mycket snabbt i Spanien, och på relativt kort sikt kanske öppnar upp för något jämförbart med Grekland, är en pust av frisk luft för oss.

Det tredje, och där håller jag med dig, är att vi är i behov av nya politiska verktyg på internationell nivå. Vi har partiet Europeiska vänstern, vi har kampanjer eller paraplyorganisationer som Alter Summit, vi har kvarlevorna från sociala forum. Det är givetvis bättre än inget, men fortfarande alldeles otillräckligt, långt mindre än vad den nuvarande situationen kräver.

Det vi behöver är någon sorts ny international, något mer stabil sorts internationellt nätverk. Utan att lida av storhetsvansinne eller vara Greklandscentrerad, tror jag att en Syriza-regering skulle kunna göra Aten till centrum för politiska processer på europeisk och internationell nivå. Det som behövs ifall det blir en Syriza-regering skulle vara en större politisk sammankomst i Aten – inte bara för att stöda Syriza utan också för att diskutera och gå utöver vad vi nu har i form av politiska verktyg, vilket inte är mycket.

### **Och att bygga Syriza som ett internationellt parti? Ty för närvarande verkar det som dess internationella avdelningar till största delen drivs av greker i förskingringen i andra länder.**

Tja, jag ser inte Syriza som en modell som passar alla. Det har verkligen avdelningar utomlands eftersom det finns ganska många greker i förskingringen, så de organisationerna kan här och där spela en roll, men i grund och botten är det nödvändigt att förena den radikala vänsterns splittrade krafter i varje enskilt land och göra framsteg i strategiska och programmatiska frågor.

**Den sista frågan är mer teoretisk. Vi lever i en märklig period där många av de radikala teoretikers tankar och teorier som vi har läst och diskuterat under många år – och det har till största delen varit abstrakta debatter i böcker och tidskrifter – är på väg att bli levande krafter.**

**Så vi har en period där Negris och Holloways tankar blir levande krafter (alternativa globaliseringsrörelsen) och vi kan bedöma hur de lyckades eller misslyckades. Vi upplever en period där det finns två mer betydande politiska krafter i södra Europa, som jag tycker att vi grovt men korrekt sagt kan säga motsvarar en bestämd modell: en Laclau-modell i Spanien och en Poulantzas-modell i Grekland.**

**Först av allt, håller du med och vad kan du säga om den sortens situation? Och för det andra vad skulle du säga om en politisk bildning à la Poulantzas eller Laclau? Och finns det ett tredje begrepp?**

För det första, jag håller med – det är definitivt fallet. På en mer personlig nivå kan jag säga att jag under de senaste fyra åren har jag läst om en hel del av det som ända från början har varit grunden

för min politiska kultur, Gramsci och Poulantzas.

Jag har läst en hel del av Gramsci för att förstå det speciella med krisen i Grekland, och hur den ekonomiska krisen utvecklades till en fullskalig politisk eller ”organisk” kris, för att använda Gramscis begrepp, och den egentliga politiska nivåns uppgift att ingripa i något som till en början verkade väldigt öppet men också väldigt kaotiskt. Det var också användbart att tänka på skillnaderna mellan situationen i Grekland och Gramscis typiska ”ställningskrig” som ett sätt att närma sig frågan.

Å ena sidan ser vi en bekräftelse av Gramscis och Poulantzas’ alternativ, att gripa makten med hjälp av val, men att kombinera det med sociala mobiliseringar och bryta med uppfattningen om dubbelmakt som ett upproriskt angrepp på staten utifrån – staten måste erövras inifrån och utifrån, uppifrån och nerifrån.

Men det som å andra sidan saknas från det traditionella ”ställningskriget” är att vi inte har några starka positioner i Gramscis mening, starka och stabila organisationer bland de underordnade klasserna utifrån vilka vi kan utkämpa utdragna sammandrabbningar. Fackföreningsrörelsen är för närvarande väldigt svag i Grekland och den har desorganiserats av krisen. De politiska partierna, inklusive Syriza, är inte jämförbara med arbetarrörelsens massorganisationer under det förra århundradet. Så vi har inte dessa starka organiserade block utifrån vilka man på något sätt kan gå framåt och bygga en motmakt.

Men situationen är mycket mer rörlig när det gäller sociala sammandrabbningar. Vi har haft stora explosioner som gränsat till situationer som liknat uppror, i synnerhet mellan juni och oktober 2011. Men de som hoppades på en sorts Tahrir-situation i Grekland insåg mycket snabbt att saker och ting inte skulle äga rum på det sättet. Den politiska och även den parlamentariska nivån var fortfarande mycket strategiska. Och det är givetvis orsaken till att Syrizas åtstramningsfientliga regering faktiskt motsvarade stämningarna.

Men jag har också läst en hel del av Poulantzas, och speciellt den sena Poulantzas, inte bara om den strategiska frågan om ”vägen till socialismen”, utan också för att speciellt förstå riskerna med Syrizas utveckling som parti och i synnerhet behovet att undvika att Syriza ”statiseras”. Risken med den sortens strategi är att man innan man når makten, eller omedelbart efter att ha nått makten, redan har sugits upp av staten. Och vi vet givetvis att staten inte är neutral, att den återskapar kapitalistiska maktförhållanden och så vidare.

Så jag har läst en hel del av detta för att förstå situationen strategiskt. Och jag har också kombinerat detta läsande med att läsa Daniel Bensaid's texter om behovet av en nyorientering av vänsterns tänkande.

Den fråga du ställer hör verkligen till saken, för det ser verkligen ut som om situationen i Spanien är mycket lik den i Grekland. För att citera Bensaid förstod spanjorerna att *indignados* inte var något tillräckligt förslag, och att det var en ”social illusion” att tro att man skulle kunna förändra situationen bara med hjälp av *indignados*-rörelsen. Å andra sidan är Podemos verkligen unik: den driver mycket medvetet en populistisk taktik utifrån Laclaus linjer.

Min uppfattning är att även om Laclau tidsmässigt utvecklades efter Poulantzas – det skedde vid en tidpunkt då just den sortens spörsmål som restes verkade ha gått förbi den fråga om övergången till socialismen och gripandet av statsmakten som Poulantzas ställde. I allt väsentligt tycker jag att Poulantzas är före Laclau.

Med det menar jag helt enkelt att den sorts problem som Podemos kommer att stå inför som parti bara har börjat nu. Som organisation, som ingripande och strategi, på politisk nivå, på programmets, partiets nivå, i relation till staten, till den internationella verkligheten, allting: de har bara börjat. Så på sätt och vis ligger det viktiga – och besvärliga – framför dem.

Min uppfattning är att de kommer att behöva gå utöver Laclau för att kunna möta dessa uppgifter. Och, för att vara lite mindre optimistisk, om Syriza misslyckas och inte visar sig kunna stå upp mot trycket, så är jag inte särskilt optimistisk att något mindre strukturerat (som Podemos) kommer att kunna stå mot ett liknande tryck.

### **Bilaga: Syriza och den socialistiska strategin**

En debatt i London 25 februari 2015 mellan Stathis Kouvelakis, Syrizas centralkommitté och Alex Callinicos, redaktör för *International Socialism*. Vi presenterar delar av deras inledningar.

Hela debatten, på engelska, finns att läsa på <http://isj.org.uk/syriza-and-socialist-strategy>

Diskussionen finns att se på [www.youtube.com/watch?v=FV2jCTBjlpQ](http://www.youtube.com/watch?v=FV2jCTBjlpQ)

#### **ALEX CALLINICOS:**

Syrizas seger i valet i slutet av januari var naturligtvis en historisk seger för vänstern i Grekland. Ett parti som i huvudsak utvecklats från den kommunistiska rörelsen, i ett land där denna varit ledande i omfattande och våldsamma strider från Andra världskriget, genom det inbördeskrig som sedan följde, striderna mot monarkin under det tidiga 1960-talet, mot den militärdiktatur som infördes i slutet av 60-talet och ända fram till idag; att en sådan rörelse vinner regeringsmakten i en västeuropeisk borgerlig demokrati är en i högsta grad betydelsefull händelse i sig mot bakgrund av Greklands historia.

Om Syriza skulle lyckas bryta åtstramningspolitiken i Grekland — vilket var huvudbudskapet i valrörelsen skulle detta få enorma återverkningar i andra delar av Europa, det skulle kunna bli en vändpunkten i klasskampen.

Men genom Syrizas marxistiska bakgrund, genom att marxistiska teoretiker, som Stathis Kouvelakis finns med i Syrizas ledning är det också en händelse av såväl teoretisk som strategisk vikt.

Med andra ord, vi börjar se en situation där de omfattande strategiska debatterna som fördes av marxister under 1920— och 30-talen och som blossade upp igen efter 1968, särskilt i Europa, dessa strategiska diskussioner, inte bara om reform eller revolution, utan också om hur man kombinerar olika former av kamp, vilka olika partier som kan byggas och så vidare, alla dessa diskussioner återvänder.

Och Stathis har spelat en viktig roll för att placera in Syrizas utveckling i ett bredare perspektiv. Det är därför det är så bra att diskutera med honom. Han har särskilt skrivit en serie artiklar i tidskriften *Jacobin* [[www.jacobinmag.com](http://www.jacobinmag.com)] som har fått mycket bred uppmärksamhet och särskilt en mycket viktig intervju med honom som gjordes före valet där han sade att det som händer i Grekland ”bekräftade Gramscis och Poulantzas' alternativ, att gripa makten med hjälp av val men att kombinera det med sociala mobiliseringar och bryta med uppfattningen om dubbelmakt som ett upproriskt angrepp på staten utifrån — staten måste erövras inifrån och utifrån, uppifrån och nerifrån.”

Själv tycker jag att vi i detta sammanhang ska bortse från Gramsci, den centrala referensen är Nicos Poulantzas och särskilt hans skrifter från det sena 1970-talet, strax före hans död.

Poulantzas ville kombinera den parlamentariska kampen — att vinna val med den utomparlamentariska, särskilt arbetarkampen och utvecklandet av direktdemokratiska former utanför parlamenten. Han ville kombinera dessa olika kampformer för att uppnå en demokratisk socialism, med andra ord för att bryta med kapitalismen.

När vi närmar oss dagens Grekland är det mycket viktigt att vara tydlig. Detta kan vara vad Stathis och andra inom Syrizas vänster vill uppnå, men det är inte målet för Syrizas ledning.

Det finns ett nu uppmärksammat tal som hölls för några år sedan av Yanis Varoufakis, den nuvarande finansministern, där han tydligt formulerar följande mål: ” Det är vi, lagom oberäkneliga marxister, som måste försöka rädda den europeiska kapitalismen från sig själv.” Jag tror inte att denna målsättning är något som Varoufakis bara skrev i sin blogg, jag tror att det verkligen återspeglar vad Syrizas regering försökt göra sedan valet.

Det är en helt konsistent uppfattning. Den går, som Varoufakis slår fast, tillbaka till Keynes på 1930-talet. Kapitalismen står inför en djup strukturell kris som har sin grund i otillräcklig efterfrågan och då är åtstramningspolitik exakt fel politik att driva ur kapitalistisk synvinkel. Därför är den åtstramningspolitik som förs av ledande krafter inom europeisk kapitalism irrationell. Och det är inte förvånande att keynesianer, som Paul Krugman, kraftigt understött den politik som Syrizas regering drivit.

Så den hänger ihop, denna strategi. Det finns bara ett litet problem med den. Den europeiska kapitalismen visar inga som helt tecken på att bli räddad från sig själv. Tvärt om. Om vi tittar på Eurogruppens politik har vi de senaste veckorna kunnat se en brutal åtstramningspolitik där de använt all makt de förfogat över, särskilt det skruvstäd Europeiska centralbanken kan sätta de grekiska bankerna i — de grekiska bankerna kommer att kollapsa om eurozonen drar tillbaka sitt stöd — för att tvinga Syrizas regering att återgå till den politik som de tvingat på tidigare grekiska regeringar. Jag tror inte skulden är huvudproblemet. Alla räknekunniga ekonomer säger att Grekland aldrig kommer att betala tillbaka sin samlade skuld.

Den avgörande frågan är de reformer som är villkoret för att fortsätta stödaktionerna för Grekland. Och det är det vanliga nyliberala paketet: flexibel arbetsmarknad, privatiseringar o.s.v. o.s.v. Med andra ord, bakom frågan om skulden finns målet att driva igenom fler nyliberala reformer.

Det som har hänt dessa veckor visar sönderfallet för den strategi som försökt förhindra fortsatta åtstramningar genom att förhandla med de europeiska institutionerna. Den strategin kommer inte att fungera, den har lidit ett allvarligt nederlag.

Poulantzas strategi gick ut på att kombinera kampen inom och utom staten. Vad det förutsätter är att staten i sig själv består av en relativt självständiga uppsättning av institutioner. Därför, om det utvecklas en tillräckligt omfattande kamp, både utanför och innanför staten, kan man öka splittringen inom staten och vinna över delar av staten till arbetarrörelsen och till den vänster som kämpar för en samhällsomvandling.

Poulantzas utmanades på sin tid om denna strategi av en man som hette Henri Weber, en av de ledande inom den yttersta vänstern under 1968. Han blev sedan en reformistisk avfalling, men han hade rätt då. Naturligtvis höll han med om att det fanns motsättningar i staten, vi måste organisera dem som arbetar där. Det var också vad som hände då med en kraftig facklig organisering bland lärare och tjänstemän.

Men, menade han, ”statens kärna kommer att gå åt höger” under varje djup samhällskris och därför kommer vi att tvingas till en, vad han kallade, styrkedemonstration mot denna kärna. Och det här är grunden för det revolutionära alternativet, dubbelmakten. Med andra ord, att utveckla kraftfulla masstrider och organisationer som kan bli basen för ett alternativ till den existerande kapitalistiska staten.<sup>1</sup>

Vad menar vi nu med statens kärna? Ja i första hand självklart den klassiska repressiva statsapparat: armén, polisen, underrättelseväsendet och så vidare. I Grekland, liksom i Turkiet och Latinamerika kallar man det för ”den djupa staten”. Och den djupa staten är en verkligt obehaglig

1 Se Webers intervju med Poulantzas i *Staten och övergången till socialismen*.

enhet. Det är en del vars historia går tillbaka till dem som samarbetade med nazisterna under andra världskriget, de som var monarkins kungliga slagtrupper under inbördeskriget, de som gjorde det smutsiga jobbet för monarkin och senare för militärdiktaturen i slutet av 60-talet och början av 70-talet och de som fortsatt att ha en hemvist i staten fram till idag.

En del av Gyllene grynings inflytande — och kom ihåg att Gyllene gryning höll sina positioner i valet, tyvärr led de inget nederlag — bygger fortfarande på dess förbindelser med den djupa staten.

Och det är därför jag tror att det var ett misstag av Syriza att gå i allians med Anel, med partiet Oberoende greker. Olika personer har gjort uppriktigt sagt genanta försök att rättfärdiga koalitionen. När frågan diskuterades var Stathis mycket tydligare. Han sa: ”Deras deltagande i regeringen, om än med bara en minister, skulle symbolisera slutet på iden om en 'vänsterregering mot åtstramningarna'. Det är dessutom ett högerparti, ett som är särskilt inriktat på att bevara statsapparaten 'hårda kärna'. Det skulle inte förvåna mig om deras första krav är försvarsministeriet eller det för allmän ordning, även om det knappast verkar som de skulle få det”.

Likafullt, Kammenos, ledaren för Oberoende greker, blev försvarsminister. Och det första han gjorde var att flyga med helikopter över en ö som är omstridd mellan Grekland och Turkiet, för att på så sätt ge en antydning om i vilken anda han tänkte spela sin roll.

Underskatta inte styrkan och hänsynslösheten hos dessa krafter och de olika former av resurser de förfogar över.

Jag är för manövrer och för att försöka splittra motståndaren, men jag tror inte att alliansen med Anel är ett bra exempel på den typen av listiga manövrer, att ta in en slags femtekolonn i regeringen, en femtekolonn som är förknippad med den historiska högern i Grekland, att ta in den djupa staten i själva regeringen.

Mot alla de krafter som är riktade mot Syriza finns bara en kraft regeringen kan lita på, och det är de grekiska massornas mobilisering och självorganisering.

Och en anledning till att Syrizas valseger var så betydelsefull är att det ökade väljarstödet avspeglade en politisk process där mycket stora delar av arbetarklassen och andra nedtryckta grupper i det grekiska samhället har fått betydligt större politiskt självförtroende.

Men om vi ser tillbaka på vänsterregeringars historia finns det mycket ofta en tendens att de inte uppmuntrar massmobiliseringar, därför att de kan begränsa deras manöverutrymme.

Frestelsen att vara smart kan leda till manövrer för att blidka ”institutionerna”, manövrer som inkluderar att hålla tillbaka den oberoende masskampen.

Vad vi såg före valet 2015 var en påtaglig tillbakagång i masskampen, från början av 2012 och framåt. Det tror jag reflekterar att folk sa att, ja, nu behöver vi en politisk lösning, att enbart hålla på och strejka löser inte detta, så lät oss välja Syriza och se vad som händer. Det fanns ett inslag av att vänta på Tsipras.

Jag tror att det nu är den radikala vänsterns uppgift att möjliggöra för arbetare och andra exploaterade grupper att själva organisera och handla. Och det är också viktigt för vänstern att behålla sin egen organisatoriska kapacitet för att kunna utveckla kritik och ta initiativ.

Visst är det utmärkt att ett antal från Syrizas vänster är ministrar idag — som Panagotis Lafazanis som nu fått en tung regeringspost, men vi har sådana erfarenheter här också. Tony Benn hade tunga uppdrag i Labourregeringarna 1974-79. Han blev regeringens fänge istället för fortsätta vara en politisk företrädare för arbetarklassens mest kamp-villiga delar.

Men det finns ett alternativ. Det har formulerats av Antarsya, i Syrizas vänster av t ex Stathis och Costas Lapavitsas, som nu sitter i parlamentet: bryt med Euron, nationalisera bankerna, ta kontroll över kapitalet — en rad åtgärder som skulle få starkt stöd från rörelsen mot åtstramningar och

radikala rörelser i Europa.

Alternativet finns. Den centrala frågan är hur man kämpar för det. Det kräver en öppen och klar politisk kamp för alternativa lösningar och mot varje reträtt från regeringens ursprungliga program.

### **STATHIS KOUVELAKIS:**

När det gäller frågan om makten, det som står i fokus för allt strategiskt tänkande: Vi kan kalla det Gramscianska eller Poulanzianska uppfattningar, det spelar ingen roll. Startpunkten för denna strategi är Gramsci, men också den sene Lenin. Det handlar om det ögonblick när Kommunistiska internationalen, i början av 1920-talet utvecklade en revolutionär strategi som var inriktad på ”Väst”, där revolutionen uteblivit. Där börjar Gramscis strategi: varför fungerade inte den ryska vägen i väst?

Centralt i denna strategi är vad Gramsci kallar ”det civila samhället”. Med detta menar han det breda nätverk av organisationer som strukturerade det gemensamma livet i utvecklade samhällen under hans tid.

Begreppet ”Väst” har helt bytt innehåll idag. Latinamerika är helt ”Väst” idag i gramsciansk mening, det är varken ett geografiskt eller eurocentrerat begrepp, det har en social och politisk innebörd.

Så det handlar om att ompröva relationerna mellan ”civilt samhälle” och det ”politiska” samhället, som är det samma som staten i snäv mening, ”överbyggnaden” och se att massorna finns närvarande i bägge begreppen, om än ojämnt. Hela deras kollektiva liv struktureras av det civila samhällets institutioner och organisationer och formerna för deras politiska representation styrs av de statliga institutionerna.

I hjärtat av staten finns ”den djupa staten” med statens repressiva uppgifter. Hela strategin med inriktning på ställningskrig — av Poulantzas omdöpt till ”den demokratiska vägen till socialism” — har som sin utgångspunkt att arbetarklassen och andra folkliga klasser först måste framstå som en ledande samhällskraft för att kunna bryta sin underordnade ställning. Det betyder att de måste framstå som den ledande kraften i ”civilsamhället” och att de måste utmana det ”politiska samhället”. De är ju närvarande i bägge, i de olika och skiftande former av nätverk och organisationer som på olika sätt uttrycker deras självständighet, deras politiska styrka, deras kapacitet att leda samhället och att ta makten.

Det är en strategi för demokratisering, inte i meningen att se borgerlig demokrati som den bästa grunden för socialism, utan på ett mycket djupare sätt, genom att förstå att det som är demokratiskt med borgerlig demokrati är resultatet av folklig kamp. Att förstå demokrati i denna djupare mening betyder att stimulera och utvidga deltagandet från arbetarklassen och andra folkliga klasser i kollektiv handling, att skapa ett nytt historiskt block som har förmågan att erövra och utöva den politiska makten.

Begreppet ”dubbelmakt” har därför skiftat innebörd. Det är inte fråga om upprorens strategi, eftersom val spelar en avgörande roll i den process som leder till maktens erövring. Val är ett nödvändigt steg, men på intet sätt tillräckligt. Den demokratiska vägen är inte elektoral, den skiljer mellan ekonomisk och politisk demokrati. Den är en kombination av social mobilisering och kampen för att vinna politisk majoritet i val. Det grekiska exemplet är ett utmärkt tillfälle att testa en sådan strategisk hypotes och i den meningen har den varit framgångsrik.

Men naturligtvis finns det risker med denna strategi, och de är välkända.

Både Marx och Engels försvarade möjligheterna att vinna val som ett medel att erövra makten — och, tillade de omedelbart ”vi ska inte ha några illusioner, de härskande klasserna kommer naturligtvis att reagera, de kan till och med använda kontrarevolutionärt våld, men vi ska överlåta åt

dem att ta initiativet till att utmana lag och konstitutionell ordning” ... Det här är ju lärdomarna från Chile som vi vet.